Ազգ
Azg armenian daily

Մարտ 18 Հինգշաբթի 1993

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիվ 49 (300)
գինը 5ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Հանրապետության 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Ստեփանակերտ

Հրավիրվում է ԼՂՀ ԳԽ նստաշրջան

Ստեփանակերտ, 17 մարտ, Սնարք: Լեռնային Ղարաբաղի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանը կսկսի իր աշխատանքը շաբաթվա վերջին: Այդ մասին հայտնեց ԼՂՀ ԳԽ մամուլի քարտուղար Գեղամ Բաղդասարյանը: Նախատեսվում է լսել ԼՂՀ պաշտպանության պետական կոմիտեի հաշվետվությունը իրականացված աշխատանքի մասին, ինչպես նաեւ քննարկել Ղարաբաղի տարածքում ռազմական դրության ռեժիմի ժամկետների մասին հարցը: Ինչպես հայտնի է, ավելի վաղ ԼՂՀ ԳԽ նախագահությունը որոշում ընդունեց երկարացնել ռազմական դրության գործողության ժամկետը եւս երեք ամսով, ինչն առաջացրեց հանրապետության ռազմական կառուցվածքների դժգոհությունը: Մասնավորապես ՊՊԿ-ն գտնում է, որ ռազմական դրության ռեժիմը Լեռնային Ղարաբաղում պետք է լինի անժամկետ եւ չեղյալ հայտարարվի միայն պատերազմի ավարտից հետո: Նստաշրջանում նախատեսվում է ընտրել ԼՂՀ ԳԽ նախագահին եւ նրա առաջին տեղակալին: ■

ԳԽ

Վարկային էմիսիան անհրաժեշտ է

ՀՀ Գերագույն խորհրդի երեկվա նիստում քննարկվեց «1993 թ. վարկային էմիսիայի մասին» կառավարության ներկայացրած որոշման նախագիծը, որով ՀՀ բանկին 209 մլրդ ռուբլի ընդհանուր ծավալով վարկային էմիսիա կատարելու թույլտվություն էր նախատեսվում:

Խորհրդարանին էին ներկայացված նաեւ ֆինանսական այդ միջոցների բաշխման հիմնական ուղղությունները:

Էմիսիայի հարցը ներկայացնող ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը հաստատեց, որ Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական միջոցները քայքայված են, եւ նրա վերականգնումը հնարավոր է միայն պահանջվող հսկայական չափի վարկային ներարկում կատարելու դեպքում:

Վարկային էմիսիայի նշանակությունը ճգնաժամ ապրող հանրապետության Գերագույն խորհրդի պատգամավորներն ամենեւին էլ չէին թերագնահատում: Սակայն նրանց մեծամասնությունը համոզված չէր, որ այն, ի վերջո, նպատակին կծառայի: Եւ նրանք այդպես մտածելու լուրջ հիմքեր ունեին: Բանն այն է, որ 1992 թ. նոյեմբերի 12-ին ՀՀ ԳԽ որոշմամբ թույլատրված տասը միլիարդի վարկային էմիսիայի օգտագործման մասին կառավարության ներկայացրած տեղեկանքը ամենեւին էլ գոհունակությամբ չընդունվեց խորհրդարանում, քանի որ այն բազմաթիվ թերացումներով էր կատարված: Ինչ վերաբերում է անցած տարվա դեկտեմբերի 25-ին 20 մլրդ նույնատիպ հատկացմանը, ապա դրա ճակատագրի մասին ընդհանրապես ոչինչ հայտնի չէր:

Ելնելով այս փաստերից եւ այն հանգամանքից, որ ՀՀ Գերագույն խորհուրդը, ըստ էության, հնարավորություն չունի վերահսկելու տրամադրվող ֆինանսական միջոցների բաշխումն ու օգտագործումը, ժողովրդի ընտրյալներն այս անգամ գործադիր իշխանություններին ընդառաջ գնալու այնքան էլ հակված չէին:

Ինչպես իր ելույթում ընդգծեց ՀՌԱԿ խմբակցության նախագահ Վիգեն Խաչատրյանը, այն կառավարությունը, որը չի ապացուցել իր արդյունավետ աշխատելու կարողությունը, չի կարող վստահության արժանանալ: Եւ բացի այդ, անկախ գործադիր իշխանության կամքից, քանի դեռ հստակեցված չեն հանրապետության օրենսդիր բարձրագույն մարմնի վերահսկողական ֆունկցիաների իրականացման մեխանիզմները, ոչ մի պետություն երաշխավորված չի լինի ֆինանսական միջոցների օգտագործման օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ սխալներից: Այդ պատճառով էլ ՀՌԱԿ խմբակցությունը եւ ԱԺՄ խումբը հայտարարեցին, որ այնքան ժամանակ չեն մասնակցի քվեարկություններին, քանի դեռ չեն ընդունվել խորհրդարանի բարեփոխումներին եւ լիազորությունների վերաբաշխմանը վերաբերող «ՀՀ Նախագահի մասին» եւ «ՀՀ Գերագույն խորհրդի մասին» օրենքներում նախատեսված համապատասխան փոփոխությունները:

Այսօր ՀՀ Գերագույն խորհուրդը կշարունակի իր աշխատանքները: Այն հրավիրվել է ՀՀ Նախագահի հրամանագրով եւ պետք է քննարկի ՀՀ ԳԽ 1991 թ. ապրիլի 17-ին ընդունված ՀԱԷԿ-ի շահագործման վերաբերյալ ընդունված որոշումը ուժը կորցնելու մասին հարցը:

«Ազգ»

Ճակատ

ՄԱՐՏԱԿԵՐՏՈՒՄ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍՎԵԼ ԵՆ

Հին Թաղլարի ուղղությամբ գրոհը կասեցված

Ինչպես Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ, երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղում շարունակում էր մնալ լարված: ԼՂՀ ինքնապաշտպանության կոմիտեի տվյալներով, մարտի 17-ի գիշերը կասեցվել է ադրբեջանական կազմավորումների գրոհը Հադրութի շրջանի Հին Թաղլար գյուղի ուղղությամբ: Նույն գիշեր Ադրբեջանի Ֆիզուլու շրջանում տեղակայված ռազմական հենակետերից զենքի տարբեր տեսակներից հրետակոծվել են Հադրութ շրջկենտրոնն ու շրջանի Էդիլլու գյուղը: Շրջկենտրոնում զոհվել է մեկ մարդ: ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը պատասխան կրակ են բացել, որից հետո հրետակոծությունը դադարել է:

Ինչպես նույն աղբյուրներից տեղեկացանք ավելի ուշ, երեկ օրվա երկրորդ կեսին ռազմական լայնածավալ գործողությունները Մարտակերտի շրջանում վերսկսվել են: Կասեցնելով ադրբեջանական կազմավորումների գրոհը՝ ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը անցել են հակահարձակման շրջանի Ջանյաթաղ, Գյուլաթաղ եւ Ներքին Հոռաթաղ գյուղերի ուղղությամբ: Երեկ երեկոյան, ժամը 19-ի դրությամբ, մարտերը շարունակվում էին նշված գյուղերի մերձակայքում: Իր հերթին, Սնարք գործակալությունը հաղորդում է, թե մարտերը հիմնականում ընթանում են շրջկենտրոնից 5-10 կիլոմետր հեռավորության վրա գտնվող մարտավարական կարեւոր նշանակություն ունեցող բարձունքների համար:

Կարճատեւ դիրքային փոխհրետակոծություններ են տեղի ունեցել նաեւ Մարտունու շրջանի ռազմաճակատներում եւ Լաչինի մարդասիրական միջանցքը պաշտպանող ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի դիրքերի ուղղությամբ: Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան:

Ադրբեջանական աղբյուրներն իրենց հերթին տեղեկացնում են, թե երեկ եւ նախորդ գիշեր Լեռնային Ղարաբաղի տարածքից զենքի տարբեր տեսակներից, այդ թվում նաեւ «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել են Ադրբեջանի Աղդամ եւ Ֆիզուլի շրջկենտրոններն ու շրջանների սահմանամերձ բնակավայրերը: Տուժածների եւ ավերածությունների մասին մանրամասնություններ չեն հայտնվում:

Երեկ ժամը 19.05-ից Աղդամի ռազմական հենակետերից սկսվել է ԼՂՀ մայրաքաղաքի հրետակոծությունը: Քաղաքի վրա այդ ժամի տվյալներով արձակվել է 3 արկ: Տուժածների եւ ավերածությունների մասին տեղեկությունները ճշտվում են:

Ռմբակոծվել է Լաչինի միջանցքը

Ինչպես տեղեկացնում են Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունից, երեկվա ընթացքում «Գրադ» կայանքներից կրկին հրետակոծվել է Լաչինի մարդասիրական միջանցքը: Ադրբեջանական բանակի երկու ռազմական ուղղաթիռներ ռմբեր են նետել անմիջապես Գորիս-Ստեփանակերտ ճանապարհի վրա գտնվող Զաբուխ գյուղի մերձակայքում: Կան տուժածներ:

Ադրբեջանական աղբյուրները հայտնում են, թե մարտի լույս 17-ի գիշերը Լաչինի միջանցքով Հայաստանից Ղարաբաղ է տեղափոխվել 5 միավոր զրահատեխնիկա: Ադրբեջանական հրետանին իբր ոչնչացրել է մեկ զրահամեքենա եւ մեկ հետեւակի մարտական մեքենա:

Սահմաններում հանգիստ է

Ինչպես տեղեկացնում են Հայաստանի պաշտպանության նախարարության լրատվական ծառայությունից, երեկ եւ նախորդ գիշեր Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում որեւէ լուրջ միջադեպ չի արձանագրվել:

Մինչդեռ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունից հայտնում են, թե մարտի լույս 17-ի գիշերը եւ երեկ օրվա առաջին կեսին Հայաստանի տարածքից հրետակոծվել են Ադրբեջանի Ղազախի, Գետաբեկի եւ Ղուբաթլիի շրջանների բոլոր սահմանամերձ բնակավայրերը: Հետեւանքների մասին տեղեկություններ չեն հայտնվում:

«Ազգ»

Արտասահման

Պաղեստինցիները ցույցով դիմավորեցին իրենց արտաքսման չորրորդ ամիսը

Երեկ չորրորդ ամսեմուտն էր հարավային Լիբանան արտաքսված 400 պաղեստինցիների համար, որոնք ցույցով դիմավորեցին այն: Բացօթյա ճամբարում նրանք այրեցին ՄԱԿ-ի նվիրած վրաններից մեկը, որի վրա գրել էին Իսրայել հայրենադարձվելու իրենց պահանջը: Մյուս կողմից, կարճ կապելով Մ. Նահանգներում իր պաշտոնական այցը, վարչապետ Յիցխակ Ռաբինը երեկ վերադարձավ Իսրայել, որտեղ գրավյալ հողերի արաբ բնակչության եւ բանակի միջեւ լարվածությունը վերջին օրերին հասել է վտանգավոր չափերի: Արեւմտյան ափի շատ վայրերում երեկ եւ նախորդ օրը Իսրայելի նորաբնակները ճզմեցին արաբներին պատկանող բազմաթիվ ավտոմեքենաներ, ի պատասխան երկու օր առաջ պատահած ավտովթարի, որի ընթացքում մահացել էին երկու հրեաներ:

Ռումբ Կալկաթայում. 60 սպանված 100 վիրավոր

Երեկ ռումբ պայթեց Հնդկաստանի մի այլ քաղաքում՝ Կալկաթայում, պատճառ դառնալով առնվազն 60 հոգու մահվան եւ 100-ի վիրավորվելու: Ռումբը պայթեց քաղաքի Բոու բազար կոչվող առեւտրական կենտրոնում, վերանորոգվող մի հին շենքի առաջին հարկում: Սպանվածներից շատերը ատաղձագործներ եւ հյուսներ են: Հնդկաստանի ՆԳ նախարարությունը հայտնեց, թե առայժմ դժվար է որեւէ առնչություն տեսնել անցյալ շաբաթ Բոմբեյում պայթած ռումբերի եւ այս մեկի միջեւ:

Չորս կասկածելիներ փախուստ են տվել Նյու Յորքից

Ամերիկյան անվտանգության ծառայությունների համաձայն, փետրվարի 26-ին Նյու Յորքում ռումբի պայթյունից հետո, երկու օրերի ընթացքում չորս կասկածելիներ փախուստ են տվել երկրից: Կասկածելիների լուսանկարները հաստատել են, թե մեծ ճշտողականությամբ ենթակաները տոմս են պա[illegible] ցանկացած ուղղությամբ: Ոստիկանությունը [illegible] համար ցարդ ծերբակալել է երկու կասկածելիների:

Ասիութում 11 սպանված եւ 21 վիրավոր

Վերջին շաբաթներին հետզհետե ավելի է սրվում եգիպտական իշխանությունների եւ իսլամ ծայրահեղականների միջեւ գոյություն ունեցող հակամարտությունը, վայրագությունները դառնում են առօրյա երեւույթ: Եգիպտոսի Ասիութ քաղաքում երեկ ոստիկանության անցկացրած շուրջկալների ժամանակ պատահեցին բազմաթիվ բախումներ, որոնց արդյունքում իսլամ ծայրահեղականներից սպանվեցին 11 եւ վիրավորվեցին 21 հոգի, մինչ ոստիկանությունը տվեց 2 զոհ: Մյուս կողմից, կառավարությունն Ալժիրում երեկ խստացրեց հսկողությունը տեղի իսլամական ծայրահեղականների շրջանակների վրա: Վերջին պահին հայտնի դարձավ, որ վերջիններս սպանել են պետական բարձրաստիճան մի պաշտո[illegible]: ■

Մոսկվա

ԵԼՑԻՆԸ ՄՏԱՀՈԳ ԱՊՀ ՃԱԿԱՏԱԳՐՈՎ

Կոզիրեւը հետեւում է Ղարաբաղի դեպքերին

17 մարտ, Մոսկվա, մեր սեփական թղթակից ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ:

Դաշնակցային Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը հանդես եկավ ԱՊՀ երկրների ղեկավարներին ուղղված հատուկ դիմումով, որի հիմնական նպատակն է աջակցել ապրիլի 30-ին Երեւանում կայանալիք ԱՊՀ գագաթաժողովի նախապատրաստմանը: Ելցինի ցանկությունն է, որպեսզի ավելի հստակ սահմանվի եւ ձեւավորվի ԱՊՀ-ի գործողությունների կամավոր համակարգման մարմինը: Առանց դրա, Ռուսաստանի նախագահի կարծիքով, ԱՊՀ-ն կմնա ոչ գործուն կազմավորում եւ չի արդարացնի իրեն: Ուստի պահանջվում է, որ նախ մշակվեն «տաք կետերի» վերացման իրական մեխանիզմները, ներդրվեն կոլեկտիվ խաղաղապահ ուժեր, որոնք պետք է օգտագործվեն ամենակարճ ժամանակում:

Ռուսաստանի նախագահի դիմումի մանրամասներին էր նվիրված արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւի մամուլի ասուլիսը, որը տեղի ունեցավ Ռուսաստանի ԱԳՆ մամուլի կենտրոնում: Կոզիրեւը հայտարարեց, որ ոչ մեկին չպետք է թվա, թե Ռուսաստանը ձգտում է զբաղեցնել նախկին կենտրոնի դիրքը կամ կատարել «մեծ եղբոր» դեր:

Այնուհետեւ Կոզիրեւը հայտարարեց, թե Ելցինը եւ նրա կառավարությունն ամենեւին էլ տանուլ չեն տվել համագումարում, այլ միայն որոշ ուժերի կողմից փորձ արվեց վարկաբեկել բարեփոխումների քաղաքականությունը:

Քաղաքական դիտորդների կարծիքով, Ելցինի կողմից կառավարության կազմում կատարվելիք նոր փոփոխությունների եւ ԱՊՀ ինտեգրացման մասին կոչերը միտում ունեն կրկին ներքաշվելու ընդդիմության ճնշմանը:

Պատասխանելով այն հարցին, թե ինչ ազդեցություն կունենա Միտերան-Ելցին հանդիպման ընթացքում ընդունված ղարաբաղյան հակամարտության մասին որոշումը, Կոզիրեւը պատասխանեց, որ առայժմ օգտագործվել են հայտնի դիվանագիտական դարձվածքներ, բայց ինքն ունի մի քանի պահեստային նախաձեռնություններ, հետեւում է դեպքերի զարգացմանը եւ չի բացառում, որ մոտ ժամանակներս իր մասնակցությամբ կլինեն նոր առաջարկություններ: Մանրամասների մասին արտգործնախարարը ոչինչ չասաց: Ըստ երեւույթին, դեռեւս կան հարցեր, որոնք ճշտվում են Ժնեւում ընթացող ռուս-թուրքական բանակցություններում, ուր քննարկվում է Ղարաբաղի հարցը:

Հ. Ա.

Ելցինը մտադիր է մտցնել նախագահական կառավարում

Երեկ կայացած նիստում Ռուսաստանի նախագահական խորհրդի անդամներից շատերն իրենց աջակցությունը հայտնեցին նախագահ Բ. Ելցինի դիրքորոշմանը: Նրանք հայտարարեցին, որ ստեղծված իրավիճակում Ելցինը պետք է վճռական քայլեր ձեռնարկի, նշելով, որ նա ունի բարոյական եւ նույնիսկ սահմանադրական բոլոր իրավունքները չեղյալ հայտարարելու 8-րդ համագումարի որոշումը եւ հանրապետությունում մտցնելու նախագահական կառավարում:

«Ազգ»

digitised by A.R.A.R.@

Մի՞թե

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՆԱՎԹԻ ԵՎ ԳԱԶԻ ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ԳՈՅՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔ Է ԳՏՆՈՒՄ

Հայաստանում այս մասին առաջինը արձագանք տվեց մեր պաշտոնակից «Երկիր» օրաթերթը, որի 16 մարտի համարում «Հայլուր» լրատվական ծառայությունն ավետում էր, վկայակոչելով Կալիֆոռնիայի ընդերքի դեպարտամենտը, թե Հայաստանում առկա են նավթի եւ գազի կարեւոր պաշարներ, որոնց իրացման ծրագրի համատեղ մշակմանն անմիջապես կարող են լծվել Հայաստանն ու Կալիֆոռնիայի եւ ԱՄՆ-ի այլ նավթային ընկերությունները: Երեկ, հատկապես Կալիֆոռնիայից եւ Իսրայելից մեր ստացած տեղեկությունները ցույց են տալիս, որ հարցը նույնիսկ Հայաստանից առաջ մեծ արձագանք է գտել այդ տեղերի մամուլում եւ մեզ համար դեռեւս ոչ այնքան հստակ ներքին դրդապատճառներով դարձել տնտեսական եւ քաղաքական իրարանցման պատճառ:

Բայց նախ Կալի[illegible]ի մասնագետների հրապ[illegible]ած տեղեկագրի բովանդա[illegible]ն մասին, որն ըստ երեւույթին առիթ է տվել հետագա բոլոր արձագանքներին: Մեր ձեռքի տակ է Կալիֆոռնիայի Պահպանության դեպարտամենտի (Department of Conservation) մարտի 11-ին հրապարակված տեղեկագիրը, որ հաղորդում է, թե Կալիֆոռնիայի Պահպանության դեպարտամենտի եւ Ուժանյութի հանձնաժողովի կողմից նշանակված խորհրդատվական զույգ մարմինները վերջերս Հայաստանում կատարել են ընդերքի հետազոտման մեկշաբաթյա աշխատանքներ, որոնց արդյունքից պարզվել է, որ Հայաստանի Հանրապետությունն ունի նավթի եւ բնական գազի 4 շտեմարաններ, որոնք ունեն հորատման մեծ հեռանկարներ: Անհավանական չէ, ընդգծում է հաղորդագրությունը, որ այդ շտեմարանների թիվը հասնի 26-ի: Նախկին ուսումնասիրությունները ցույց էին տվել, ավելացնում է հաղորդագրությունը, որ Հայաստանը կարող էր ունենալ 320 միլիոն տակառ (բարել) տարողությամբ նավթի պաշարներ եւ 3,5 տրիլիոն խորանարդ մետր բնական գազի աղբյուրներ:

Զույգ հանձնախմբերի մանրազնին եւ ժրաջան աշխատանքների շնորհիվ, հաղորդում է տեղեկագիրը, ձեռք բերվեցին Հայաստանի նավթի եւ բնական գազի պաշարների մասին բավականին տեղեկություններ, որոնք Հայաստանին են ընձեռում տվյալ մարզը զարգացնելու մեծ հնարավորություններ, ինչ որ նշանակում է, ավելացնում է տեղեկագիրը, որ Կալիֆոռնիայի եւ ԱՄՆ-ի նավթի ընկերությունների առաջ բացվում են մեծ հնարավորություններ:

Տեղեկագիրը հայտնում է նաեւ, թե խորհրդատվական զույգ մարմինների եզրակացությունները հանձնվել են Հայաստանի կառավարության ներկայացուցիչներին եւ Կալիֆոռնիայի Պահպանության դեպարտամենտի եւ Ուժանյութի հանձնախմբին:

«Մենք քաջալերված ենք վերջերս Հայաստան այցելած հանձնախմբի տեղեկագրից», իր կողմից ավելացրել է Ուժանյութի հանձնախմբի նախագահ Չարլզ Իմբրեխտը: «Հայաստանը գտնվում է լուրջ կացության առաջ, եւ մենք ուրախ ենք, որ ի վիճակի ենք մեր օժանդակությամբ օգնելու, որ այս երկիրը ուժանյութի մարզում դառնա ինքնաբավ: Մեր նահանգի եւ Հայաստանի միջեւ ստեղծված համատեղ մի ընկերության կազմումը նշանակում է հավելյալ աշխատանքի տեղեր եւ տնտեսական օգուտ, միաժամանակ օգտակար հանդիսանալով Հայաստանին իր բնական պաշարները զարգացնելու գործում»:

Տեղեկագիրը մի անգամ եւս հաստատելուց հետո, թե Հայաստանն ունի նավթ, բնական գազ եւ ուժանյութի այլ աղբյուրներ, հայտնում է, թե դրանց իրական ծավալները նախապես գնահատված չեն, որի համար էլ Հայաստանի կառավարությունն անցյալ տարի դիմել է Կալիֆոռնիայի նահանգի օժանդակությանը գնահատելու համար, օրինակ, Հայաստանում հիդրոկարբոնների պաշարները: Այդ առնչությամբ էլ հենց 400 հազար դոլլարի վարկ էր տրամադրվել Հայաստանին, պետնախարար Սեպուհ Թաշճյանի շնորհիվ:

Այս տեղեկագրին, դրա միջազգային եւ տեղական արձագանքներին ծանոթանալուց հետո գալիս ենք այն եզրակացության, թե դարձյալ գործ ունենք արտառոց այն երեւույթի հետ, երբ մեզ շահագրգռող հարցերի մասին դրսում գիտեն կամ արձագանքում են ավելի վաղ, քան մենք, դրսում երբեմն գիտեն ավելի լավ, քան մենք: Բայց խո՞ք ավելի լավ: Այս մասին երեկ մեր թերթը արձագանքել էր ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայության ղեկավար Վ. Մանոյանի կասկածներին, թե ամերիկյան մասնագետների հայտնած արդյունքները ենթակա են ճշտման՝ թե՛ նշված ծավալների եւ թե՛ արդյունահանման մատչելիության առումով: Մեկնաբանելով «Երկիր» թերթում տրված լուրը, Վ. Մանոյանը առնչություն էր տեսնում հայկական ատոմակայանի վերաբացման մասին այս օրերին վերսկսված քննարկումների եւ նշված լուրի միջեւ, ինչպես նաեւ քաղաքական շահարկում՝ «նսեմացնելու համար ատոմակայանի վերագործարկման անհրաժեշտությունը»: Իր հերթին, ՀՀ ընդերքի մեծվարչության պետ, պրոֆեսոր Լ. Սարգսյանն էլ «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթի երեկվա համարում ափսոսանքով հայտնում էր, թե «Երկիր» թերթի տված տեղեկությունը «հորինված է», թե 1988 թ. ի վեր նվազեցվել են նավթի հորատման աշխատանքի տեմպերը, թեեւ չէր ժխտում, որ հեռանկարային առումով Հայաստանը պատկանում է նավթաբեր շրջանների թվին:

Այս բոլորը մեր մտքում առաջացնում են հարցումների եւ հարցադրումների մի ամբողջ շարք. իրականում ի՞նչ են հայտնաբերել ամերիկացի մասնագետները, մեկշաբաթյա ուսումնասիրությունները կարո՞ղ էին նրանց իրավունք տալ նման եզրակացության հանգելու, եթե նրանք ժամանել էին ՀՀ կառավարության հրավերով, ի՞նչ իրավունք ունեին իրենց եզրակացությունը հրապարակելու, թվում է, առանց հրավիրող կողմի հետ համաձայնեցնելու, եւ կամ՝ առանց նախապես պայմանավորվելու եւ գործնական միջոցներ ձեռք առնելու իրավունք ունե՞նք որեւէ օտարերկրացու թույլ տալ պեղելու մեր ընդերքը:

Մյուս կողմից, ի՞նչ կապ կա հայկական ատոմակայանի եւ արծարծվող խնդրի միջեւ, այստեղ մենք գործ ունենք քաղաքական ներքի՞ն շահարկման, թե արտաքին ուժերի մրցակցության հետ, մանավանդ երբ նկատի ունենանք, որ ներկայումս ֆրանսիական «Ֆրամատոմ» ֆիրման ԵԱՀԽ-ի հանձնաժողովի հանձնարարությամբ ակտիվորեն քննում է հայկական ատոմակայանի վերաբացման կարելիությունը:

Իսկ ավելի կարեւորը՝ այս բոլորը ի՞նչ ազդեցություն կարող են ունենալ Արցախի հիմնահարցի լուծման, ընդհուպ Հայաստանի տարածքային ապագայի նկատմամբ:

Ինչպես տեսնում ենք, այս բոլորը կարեւոր հարցեր են, եւ մենք հետագայում պիտի աշխատենք անդրադառնալ դրանց:

«Ազգ»

Բաքու

Ալիեւը մեկնեց Թեհրան

Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության Գերագույն խորհրդի նախագահ Հեյդար Ալիեւը մարտի 16-ին մեկնեց Թեհրան: Նրան դիմավորեց Իրանի Իսլամական Հանրապետության արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթին: Ալիեւը հայտարարելով, թե իր այցի նպատակն Իրանի եւ Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության փոխհարաբերությունների էլ ավելի ընդարձակումն է, նշել է, որ Նախիջեւանի եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետության միջեւ պատմական եւ մշակութային ընդհանրությունները պարտավորեցնում են փոխհարաբերությունների ընդլայնում: Ալիեւն իր գոհունակությունը հայտնեց Իրանի կողմից Նախիջեւանին ցուցաբերած տնտեսական մեծ օգնության կապակցությամբ: Պրն. Վելայաթին ընդառաջելով Իրանի եւ Նախիջեւանի միջեւ փոխհարաբերությունների զարգացմանը, ակնարկելով Ալիեւի նախորդ այցի ձեռքբերումները, հույս հայտնեց, որ այս այցելությունը եւս հաջողությամբ կպսակվի:

Չին-ադրբեջանական առեւտրատնտեսական համաձայնագիր

Չինաստանը եւ Ադրբեջանը կնքել են միջկառավարական առեւտրատնտեսական համաձայնագիր: Ինչպես հաղորդում է «Չայն դեյլի» թերթը, այն ստորագրել են ՉԺՀ արտաքին տնտեսական կապերի եւ արտաքին առեւտրի նախարար Լի Լանցինը եւ այցով Չինաստանում գտնվող Ադրբեջանի արտաքին տնտեսական կապերի նախարար Ռաուֆ Կարաեւը: Պեկինը նաեւ պարտավորվել է Բաքվին յուաններով փոքր վարկ հատկացնել Չինաստանից ապրանքների գնման համար, նպատակ ունենալով «խթանել երկկողմ տնտեսական համագործակցության զարգացումը»: ՏԱՍՍ

Ադրբեջան–Լատվիա. նավթ սննդամթերքի դիմաց

Ադրբեջանի եւ Լատվիայի կառավարությունների ներկայացուցիչները Բաքվում ստորագրել են համագործակցության պայմանագիր, որի համաձայն ադրբեջանական կողմը նավթամթերքների դիմաց սննդամթերք է ստանալու: Այդ մասին Ինտերֆաքսին հայտնեցին Ադրբեջանի կառավարության մամուլի ծառայությունում: Պայմանագրի կատարման համար պատասխանատվությունը դրված է Լատվիայի առեւտրի նախարարության եւ Ադրբեջանի պետական նավթային ընկերության վրա: ԻՖ

«Յուրդաշ» կուսակցությունը կոչված է ստեղծել ուժեղ սփյուռք

Ադրբեջանում ստեղծվել է եւս մեկ կուսակցություն՝ «Յուրդաշ» (հայրենակից) կուսակցությունը: Փետրվարի վերջին օրերին կայացավ «Յուրդաշ»-ի հիմնադիր համագումարը: Կուսակցության առաջնորդ Մայիս Սաֆարլիի խոսքերով, «Յուրդաշ»-ի խնդիրն արտասահմանում իրենց հայրենակիցներին հոգեւոր ապավեն լինելն է: «Յուրդաշ»-ը կնպաստի ուժեղ սփյուռքի ստեղծմանը, ինչը դրականորեն կազդի Ադրբեջանի արտաքին քաղաքականության վրա: «Յուրդաշ» կուսակցությունը հայտարարել է, թե պատրաստ է համագործակցել բոլոր հասարակական, քաղաքական կազմակերպությունների եւ քաղաքացիների հետ, անկախ նրանց քաղաքական տեսակետից: ՆՏ

Խորհրդարանն ընդունեց մեկ կոնստրուկտիվ որոշում

Միլլի մեջլիսի վերջին նստաշրջաններից մեկում խոսնակ Իսա Ղամբարովը նշել է, թե ինքը 27 պատգամավորներից մի ուղերձ է ստացել: Նա նշել է, որ պատգամավորները մեծամասնությամբ պահանջում են նիստերի դահլիճում արգելել ծխելը: Պատգամավորների կարծիքով, սա վերջին ժամանակներս խորհրդարանի կողմից ընդունված ամենակառուցողական որոշումն է: ՆՏ

Հանդիպում

Վետերանները ելք են փնտրում

Երեւանի Մյասնիկյանի շրջանի պատերազմի եւ աշխատանքի վետերանների խորհուրդը եւ պոլիգրաֆիայի վետերանների վարչությունը ընդառաջելով իրենց անդամների խնդրանքին, երեկ հանդիպում էին կազմակերպել Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության նախագահ Ռուբեն Միրզախանյանի հետ: Հայաստանի Հանրապետության քաղաքական եւ սոցիալ-տնտեսական ներկա ճգնաժամային վիճակը եւ դրա պատճառների ՌԱԿ-ի տեսանկյունը, ինչպես նաեւ կուսակցության նպատակներն ու խնդիրները ներկայացնելուց հետո Ռ. Միրզախանյանը պատասխանեց վետերանների բազմաթիվ եւ բազմաբնույթ հարցերին: Հանդիպումը, որը տեւեց [illegible] եւ կես ժամ, ցույց [illegible], որ մեր հանրա[illegible]ության վաստակած հանգստի անցած քաղաքացիներն ըստ էության գտնվելով սոցիալական ամենածանր վիճակում, ամենեւին չեն ընկճվել եւ ոչ միայն շահախնդիր կերպով հետեւում են Հայաստանի ներքին ու արտաքին քաղաքականությանը, այլեւ ստեղծված իրավիճակից ակտիվորեն ելք են փնտրում:

ՀՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ազգային ժողովրդական միությունը (ԱԺՄ) եւ Հայաստանի Քրիստոնեա-դեմոկրատական միությունը (ՀՔԴՄ) մարտի 20-ին ժամը 14-ին ազատության հրապարակում հրավիրում են

ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔ

Կենտրոնի իշխանությ[illegible] Հայաստանում, նրա պատճառները, հետեւանքները, հաղթահարման ուղիները:

ԱԺՄ ԵՎ ՀՔԴՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Զրույց

Լ. Մելիք-Շահնազարյան. «Պատերազմը Լեզգիստանում անխուսափելի է»

– Վերջերս հյուսիսային Ադրբեջանի Կուսարի շրջանում կրկին սրվել է քաղաքական իրավիճակը: Ինչպես հայտնի է, սա լեզգիների առաջին եւ, ըստ երեւույթին, վերջին բռնկումը չէ: Ասացեք խնդրեմ, որեւէ կապ պահպանո՞ւմ է արդյոք ԼՂՀ Գխ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը լեզգիական համազգային շարժման ակտիվիստների հետ:

– Նախ եւ առաջ պետք է նշեմ, որ Ադրբեջանի լեզգի բնակչությունը բնակվում է ոչ միայն հյուսիսային, այլեւ կենտրոնական շրջաններում, այդ թվում նաեւ Կուտկաշենում եւ Վարդաշենում, որտեղ լեզգիները դարեր շարունակ կողք-կողքի ապրում են ուդի ժողովրդի հետ: Գաղտնիք չէ, որ ինչպես լեզգիները, այնպես էլ ուդիները կովկասյան ալբանացիների հետնորդներն են եւ ավելի շատ իրավունքներ ունեն տիրանալու այդ հողին, քան թուրքական [illegible] ցեղերի ժառանգները: Համոզված եմ, որ իրադարձությունների ընթացքը Կուսարում, Խաչմասում, Շեքիում, Վարդաշենում եւ Կուտկաշենում կզարգանա նույն ղարաբաղյան սցենարով: Այսօր լեզգիաբնակ շրջաններում արդեն չի ծածանվում Ադրբեջանի Հանրապետության ոչ մի դրոշ: Նրանք բոլորը հանված են: Դա ինձ հիշեցնում է արցախյան շարժման սկիզբը: Համոզված եմ, որ Հանրապետության հյուսիսային գավառներում ծնվում է նոր «ղարաբաղյան կոնֆլիկտ», ադրբեջանական իշխանություններն ավելի քան 100 հազար փախստականների Հայաստանից եւ Ղարաբաղից բնակեցրել են այդ տարածքներում, փորձելով իրենց օգտին փոխել ժողովրդագրական իրադրությունը: Նույն իրավիճակն է Բելոկանի շրջանում, որտեղ ապրում են ավարները:

Կռիվը նշված շրջաններում մինչ այսօր չի բորբոքվել միայն այն պատճառով, որ Ադրբեջանը սկզբում փորձում է հաշվեհարդար տեսնել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հետ եւ միայն [illegible] մեջ խորտակել լեզգիական, ավարական եւ ուդիական շարժումները: Չեմ [illegible]ծում, որ դրանից հետո կգա [illegible]:

[illegible]ությունն ընդհանուր շահեր ունի վերոհիշյալ ժողովուրդների հետ եւ դատելով Ադրբեջանի հյուսիսային շրջաններից ստացվող հաղորդագրություններից, լեզգիներն արդեն արգելում են իրենց պատանիներին ծառայել ադրբեջանական ազգային բանակում, հասկանալով, որ դա լեզգիական շարժման ճնշման միջոցներից մեկն է, այս անգամ արդեն ղարաբաղցիների ձեռքերով: Համոզված եմ, որ Ադրբեջանի հետագա քայլերն ավելի կսրեն քաղաքական իրավիճակը Կուսարում, Խաչմասում եւ Շեքիում: Իհարկե, միշտ չէ, որ խոսել նոր պատերազմի մասին, սակայն լավ իմանալով ադրբեջանական ծավալապաշտության յուրահատկությունները, կարծում եմ, որ պատերազմը Լեզգիստանում անխուսափելի է եւ ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը պետք է նկատի ունենա այդ կարեւոր հանգամանքը:

– Ռուս լրատվության միջոցներն այն կարծիքին են, որ Ռուսաստանում միանշանակ չեն վերաբերվում լեզգիական հարցին, եւ գոյություն ունեն բավականին ազդեցիկ ուժեր, որոնք պարզապես կասեցնում են լեզգիական շարժման ընթացքը:

– Ռուսաստանը, ինչպես նաեւ աշխարհի բոլոր պետությունները, իր արտաքին քաղաքականության մեջ ելնում է սեփական շահերից: Անկասկած, Ռուսաստանին ձեռնտու չէ նոր զինված ազգամիջյան կոնֆլիկտը իր հարավային սահմանների անմիջական հարեւանությամբ: Մյուս կողմից, ես չեմ կարծում, որ Ռուսաստանը կհաշտվի ադրբեջանական միկրոկայսրության գոյության հետ: Այսօր դժվար է կանխատեսել ռուսական քաղաքագետների հետագա գործողությունները այդ հարցում: Բոլոր դեպքերում, ինձ թվում է, որ մոտ ապագայում զինված ընդհարումներն ադրբեջանցիների եւ լեզգիների միջեւ ավելի կսաստկանան: Ռուսաստանը շրջանի վրա իր ողջ ազդեցությամբ հանդերձ ի վիճակի է միայն ժամանակավորապես կասեցնել այդ ընթացքը:

– Կարծիք կա, որ ռուսները պատրաստվում են նավթամուղ անցկացնել Լեզգիստանի տարածքով, եւ այդ նախագիծը [illegible] բարդացնում է ռուս-լեզգիական հարաբերությունները:

– Ամենայն հավանականությամբ Դուք նկատի ունեք վերջերս Ղազախստանում հայտնաբերված նավթի Թենգիզյան աղբյուրը: Նոր նավթամուղը ցանկանում են կառուցել ոչ թե ռուսները, այլ աշխարհի խոշոր նավթարդյունաբերական ընկերությունները, այդ թվում անգլիական հանրահայտ «Ամոկո»-ն (նախկինում «Սթանդարտ օյլ»), որոնք համապատասխան պայմանագրեր են ստորագրել Ղազախստանի ղեկավարների հետ: Որքան ինձ հայտնի է, գոյություն ունի նշված նավթային ճյուղի կառուցման մի քանի նախագիծ: Այլ կերպ ասած, առայժմ պարզ չէ ինչ երկրների տարածքով պետք է անցնի նավթամուղը: Իհարկե, ինչպես լեզգիները, այնպես էլ հայերը, ադրբեջանցիները, իրանցիները եւ թուրքերը շահագրգռված են, որ նավթամուղն անցնի իրենց տարածքով: Եթե այն ձգվի Կասպիականով Բաքու, որտեղից համապատասխանաբար անցնի Ռուսաստան, ասենք, Նովոռոսիյսկ, իսկ այնտեղից արդեն Եվրոպա, պարզ է, որ նավթամուղը չի կարող չանցնել Լեզգիստանի տարածքով: Այդ հանգամանքը լեզգիներին, ռուսներին եւ ադրբեջանցիներին պարտավորեցնում է որոշ չափով վերանայել իրենց հարաբերությունները, որովհետեւ աշխարհի ոչ մի ընկերություն չի ցանկանա իր կապիտալը ներդնել անհանգիստ շրջանում:

Զրույցը վարեց
ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Պրոբլեմ

ԳՐԱՎԻՏԱՑԻՈՆ ՇԱՐԺԻՉ. Ի՞ՆՉ Է ԴԱ, ՖԱՆՏԱՍՏԻԿԱ ԹԵ ԻՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Էներգետիկ ճգնաժամը Հայաստանում բնականաբար գրգիռ է տալիս մարդկանց, հատկապես գիտնականներին, նրանց երեւակայությանը, էներգետիկայի նոր, նույնիսկ ոչ ավանդական, գիտականորեն դեռեւս չապացուցված միջոցներ փնտրելու: Հիմք ունե՞ն նրանք թե ոչ, դժվար է ասել: Սակայն ո՞ր հայտնագործությունն է առանց երեւակայության, առանց փորձի իրականություն դարձել: Մանավանդ մեր պայմաններում, երբ այդքան կարիքն ունենք գտնելու մեր գոյատեւման համար նոր միջոցներ:

Առանց որեւէ աղբյուրի օգտագործման անսովոր շարժիչ ստեղծելու մարդկության ձգտումը, որը շարունակվում է ավելի քան 800 տարի, կապված է հիմնականում գիտության եւ տեխնիկայի արագ զարգացման հետ, շատ «հրաշքներ» դառնում են իրականություն:

Բնական է, որ մարդիկ, որոնք երազում են ունիվերսալ շարժիչ ստեղծել, ամենից առաջ հենվում են այն բնական հավերժական շարժման վրա, որը տեսնում են իրենց շրջապատող միջավայրում՝ մոլորակների եւ լուսնի շարժումը, մակընթացությունը եւ տեղատվությունը, քամու եւ ալիքների առաջացումը, գետերի հոսքը:

Այդպիսի հավերժական շարժումը, որը ոչ ոք չի կարող ժխտել, ներկայումս, ինչպես եւ նախկինում, արհեստական ստեղծված մեքենաների եւ համակարգերի օգնությամբ օգտագործվում է ի շահ մարդկության (օրինակ՝ գետերի վրա կառուցված հիդրոէլեկտրակայանները, մակընթացության, հողմա եւ ալիքային էլեկտրակայանները):

Այդ բնական ունիվերսալ շարժիչները հիմնականում աշխատում են ընդհատ կամ փոփոխական հզորությամբ, այսինքն նրանց աշխատանքը կախված է տարվա եղանակից, օրվա տեւողությունից, մթնոլորտային երեւույթներից եւ նաեւ գետերի, ծովերի ու ցամաքի որոշակի տեղերից:

Այդպիսի բնական հավերժական շարժման գոյությունն անժխտելի վկա է արհեստական հավերժական շարժման ստեղծման հնարավորության, միայն պետք է միջոց գտնել բնության մեջ գոյություն ունեցող երեւույթները փոխադրելու մեքենաների վրա:

Այս կատեգորիայի ունիվերսալ շարժիչները պատկանում են այն ինքնաշարժ սարքերին, որոնք մաքուր մեխանիկական բնույթ ունեն եւ հիմնված են գոյություն ունեցող ֆիզիկական երեւույթների վրա (օրինակ՝ ծանրության ուժի ազդեցությունը, Արքիմեդի օրենքը, հեղուկների կապիլյարության, մագնիսականության եւ այլ երեւույթների վրա):

Բնության բոլոր ուժերից ձգողականության ուժն ամենախորհրդավորը եւ ամենաանողոքն է: Նա մեզ իշխում է մեր ծնված օրից մինչեւ մահը, պահելով մեզ կամ պատժելով յուրաքանչյուր վրիպման համար: Մարդիկ ավելի շատ պայքարել են ձգողականության՝ գրավիտացիայի դեմ, քան այն օգտագործել հանուն իրենց բարօրության:

Առայժմ մեզ շատ քիչ բան է հայտնի գրավիտացիայի մասին, մենք նույնիսկ չենք կարող ասել, թե նրա դաշտը տարածվո՞ւմ է արդյոք տարածության մեջ որոշակի արագությամբ, ինչպես ռադիոալիքները եւ լույսը, կամ թե նա «միշտ այստե՞ղ է»:

Աշխարհահռչակ ֆանտաստ գրող Արթուր Քլարկն ասել է. «Երբ երբեւիցե կհայտնաբերենք գրավիտացիայի ղեկավարման միջոց, դա անտարակույս կհենվի տեխնիկայի վրա՝ անհամեմատ ավելի բարդ, քան սովորական մեխանիկական սարքավորումները, եւ այդպիսի հայտնագործությունը հավանական է կլինի ֆիզիկայի բոլորովին անսպասելի բաժնի աշխատանքների կողմնակի արդյունք»: Նա «Ապագայի ուրվագծեր» գրքում տվել է բնության հանդեպ մարդկության ապագա հաղթանակների ցուցակը մոտավոր տարեթվերով: Գրավիտացիոն ալիքի հայտնագործումը նշել է 1980 թ., իսկ գրավիտացիայի սանձահարումը՝ 21-րդ դարի վերջին:

Երբ գտնվի ձգողականության օգտագործման ճանապարհը, մենք կհայտնաբերենք մեզ համար հնարավոր ամենամեծ էներգետիկ «հանքը», բարձր ձեւի էներգիայի «հանածո», որը հետագայում կվերափոխվի ուրիշ, ավելի ցածր ձեւի:

Ենթադրվում էր, որ դա սկզբում կլինի բավականին թանկ էներգիա եւ մեր կյանքից դուրս չի մղի ջերմային եւ հիդրոկայանները, ինչպես այդ չարեց ատոմը: Սակայն գրավիտացիոն էներգիան չի ունենա այն թերությունները, ինչը բնութագրական է ատոմայինին:

Էներգիայի ոչ ավանդական աղբյուրների որոնումները, երբ հանգեցնեն հայտնագործումների, ամբողջ ֆիզիկան կբարձրացնեն նոր, որակապես ավելի բարձր մակարդակի:

«Ազգ» օրաթերթի այս տարվա հունվարի 14-ի համարի «Գրավիտացիոն էլեկտրակայաններ» հոդվածում վառելիքի եւ էներգետիկայի նախարարության գիտության եւ հեռանկարային զարգացման վարչության պետ Ռոբերտ Խարազյանը պարզաբանումներ անելիս նշել է, թե «նմանատիպ առաջարկ անողները պետք է մի նոր եւ մինչեւ այժմ չտեսնված հայտնագործություն անեն ֆիզիկայի մեջ, մասնավորապես ձգողականության երեւույթի մեկնաբանման ասպարեզում, որն խոր հիմնարար հեղաշրջում կլինի համաշխարհային գիտական մտքի մեջ»:

Լիովին համաձայնելով պարոն Խարազյանի այդ մեկնաբանմանը, չեմ կարող ընդունել նրա եզրահանգումը, թե «չի կարողանում կողմնորոշվել դեպի ֆանտաստիկ գաղափարների հիման վրա ստեղծված տեխնոլոգիաները, եւ դրանք, բնականաբար, չեն կարող առնչվել հանրապետության էներգետիկայի զարգացման ծրագրերի հետ»: Իզուր, գիտությունը եւ տեխնիկան չեն կարող զարգանալ, երբ հույս դնենք միայն մարդկանց էնտուզիազմի վրա: Պետք է առատաձեռն ֆինանսավորել եւ որոշ դեպքերում էլ գնալ մտածված, բայց նաեւ համարձակ քայլերի: Համոզված ենք, որ այն իրեն կարդարացնի եթե ոչ այսօր, վաղը՝ անպայման:

Երկար տարիների իմ աշխատանքը թերմոդինամիկական համակարգերի կատարելագործման եւ ձգողականության ուժի կատարած հնարավոր աշխատանքի ուղղությամբ հաստատում են, որ գտնվել է վերջինիս օգտակար օգտագործման ճանապարհը:

Առաջին հերթին դա հնարավոր է դարձել այն բանի շնորհիվ, որ նորովի լուսաբանում է մտցվել ֆիզիկայի հիմնարար օրենքներից մեկի՝ պոտենցիալ էներգիայի այժմյան մեկնաբանման մեջ (որն այժմ դեռ վաղ է բացահայտել), ինչը հնարավորություն է տալիս մարմնի գրավիտացիոն էներգիայի մի մասը վերափոխել օգտակար մեխանիկականի, իսկ այնուհետեւ էլեկտրական էներգիայի:

Կատարված է նաեւ որոշակի գործնական աշխատանք գրավիտացիոն շարժիչի փորձնական նմուշի նախագծման եւ պատրաստման ուղղությամբ, որը, ցավոք, մնաց կես ճանապարհին նորից էներգետիկ ճգնաժամի եւ մի շարք այլ պատճառներով:

Եւ այժմ, երբ Հայաստանի Հանրապետությունը հայտնվել է խոր էներգետիկ ճգնաժամի մեջ, սպասվում էր, որ այդ ուղղությամբ կատարվող բոլոր գիտական եւ գործնական աշխատանքները կգտնվեն պետական հովանավորության շրջանակներում: Ավաղ, հանրապետության պետական որոշ օղակներում ոչ միայն չֆինանսավորեցին իմ առաջարկած նախագիծը, այլեւ չբավարարեցին խնդրանքս՝ մեկ-երկու տարով արտոնյալ պայմաններով վարկ տրամադրել «Էներգիա» գիտատեխնիկական ձեռնարկությանը, այդ աշխատանքները կատարելու համար:

Սպառելով իմ բոլոր հոգեկան, ֆիզիկական եւ ֆինանսական պաշարները, այժմ դիմում եմ հանրապետության եւ արտասահմանյան այն հայ ձեռներեց մարդկանց եւ ձեռնարկություններին, որոնք հնարավորություն ունեն եւ պատրաստ են մասնակցելու այդ «ֆանտաստիկ» ծրագրի իրագործմանը: Նրանք թող դիմեն «Էներգիա» գիտատեխնիկական ձեռնարկությանը (հեռ. 58-64-37):

Հաջողության դեպքում, որի մեջ լիակատար համոզված եմ, այդ մարդիկ եւ ձեռնարկությունները հնարավորություն կստանան մասնակցելու գրավիտացիոն շարժիչի կամ նրա վրա հիմնված շատ ուրիշ սարքերի եւ իրերի զանգվածային թողարկման աշխատանքներին, որը շատ կարճ ժամանակահատվածում մի քանի տասնյակ անգամներով կփոխհատուցի նրանց ֆինանսական ներդրումները: Բացի դրանից, նրանք դուրս կգան համաշխարհային շուկա, քանզի դա կլինի մեր հանրապետության մենաշնորհը:

Ի՞նչ է սպասվում մարդկությանը այդ շարժիչի իրագործման շնորհիվ:

Գրավիտացիոն շարժիչի գաղափարը հոգեբանական տեսանկյունից միշտ եղել է ծայրաստիճան գայթակղիչ, չէ՞ որ արհեստականորեն ստեղծված փակ էներգետիկական ցիկլի գործնական իրականացումն իրոք կբերի գիտության եւ տեխնիկայի դարակազմիկ հեղաշրջման, բերելով խոր հասարակատնտեսական, ռազմաքաղաքական եւ էկոլոգիական հետեւանքներ:

Նրա կատարելությունը եւ շահագործման առավելագույն շահավետությունը մեծ ազդեցություն կթողնեն համաշխարհային տնտեսության զարգացման վրա: Մարդկությունը վերջնականապես կազատվի ոչ միայն էներգիայի անբավարարության սարսափից, որը նրան անընդհատ հետապնդում է այսօր, այլեւ ատոմի գալիք կործանարար հետեւանքներից:

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
Հայաստանի ճարտարագիտական համալսարանի դոցենտ, Տ.Գ.Թ., «Էներգիա»-ի տնօրեն

Կազմակերպությունն առաջարկում է

Կոշիկի արտադրության մեջ օգտագործվող ստվարաթուղթ՝ վարդագույն կարտոն (СЦМ 2,2 ±0,2): Մեկ հատի արժեքը՝ 900 ռուբլի, երկարաժամկետ գործող արտադրողների համար 30 տոկոս զեղչով:

Հասցեն՝ Երեւան, Շիրվանզադեի փող., շենք 4, բն. 6, հեռ. 23-41-76:

«Նոյ» բանկն ընդունում է կարճատեւ եւ երկարատեւ ավանդներ բնակչությունից եւ վճարում է՝

3 ամսվա համար	45 տոկոս
6 ամսվա համար	100 տոկոս
1 տարվա համար	300 տոկոս

Դիմել՝ «Անի» հյուրանոց, թիվ 509 սենյակ:
☎ 59-45-09, 56-51-07

Հայտարարություն

Երեւանի «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանը կատարում է ընդունելություն բժիշկների վերամասնագիտացման ֆակուլտետում՝ «Բժիշկ-մենեջեր» եւ «բժիշկ-դեֆեկտոլոգ» մասնագիտությունների գծով

Նորաբաց ֆակուլտետում կդասավանդեն ինչպես Հայաստանի նշանավոր տնտեսագետներ, իրավաբաններ, բժշկագետներ, դեֆեկտոլոգներ եւ հոգեբաններ, այնպես էլ «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանի արտասահմանյան պրոֆեսորներ:

Ընդունվում են Երեւանի պետական բժշկական ինստիտուտի շրջանավարտները: Նրանք ուսումնառության ընթացքում ինտենսիվ ուսուցմամբ կտիրապետեն մեկ օտար լեզվի, կպարապեն հատուկ ուսումնական պլաններով եւ ծրագրերով, ցանկացողները կնախապատրաստվեն միջազգային դիպլոմ ստանալու համար կրթությունը շարունակել Միլանի (Իտալիա) կամ Սորբոնի (Ֆրանսիա) համալսարաններում: Պետական քննությունները հաջողությամբ հանձնելուց հետո շրջանավարտներին տրվում է դիպլոմ, եւ նրանք կարող են աշխատել առողջապահության կառավարման համակարգում: Իսկ այն շրջանավարտները, որոնք կցանկանան սովորել «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանի նպատակային ասպիրանտուրայում, կնքված պայմանագրերի համաձայն, կավարտեն Միլանի կամ Սորբոնի համալսարանների ասպիրանտուրան եւ կպաշտպանեն դոկտորական թեզ:

Ընդունելությունը կատարվում է հարցազրույցով: Ուսուցումը վճարովի է: Ուսման տեւողությունը արտադրությունից կտրվածների համար մեկ տարի է, չկտրվածների համար՝ երկու տարի: Ընդունվողները ներկայացնում են բժշկական բարձրագույն կրթության դիպլոմ, 6 լուսանկար (3x4 չափի) եւ առողջության մասին տեղեկանք:

Գործերն ընդունվում են մինչեւ 1993 թ. մարտի 31-ը, պարապմունքները սկսվելու են ապրիլի 1-ից:

Հասցեն՝ Աբէ Սանուկյան (նախկին Սուսլովի) 13
Հեռախոսներ՝ 55-24-70, 55-67-90 եւ 55-46-80:

Ռեկտորատ

Հայտարարություն

Հարգելի հայրենակից,

Հայաստանի Դեմոկրատական կուսակցությունը Ձեզ հրավիրում է հանրահավաքի, քննարկելու Հայաստանում ստեղծված սոցիալ-տնտեսական վիճակը եւ դրանից դուրս գալու ուղիները: Կներկայացվեն նաեւ առաջարկներ Ազգային Պետական Խորհրդի (ԱՊԽ) կառուցվածքի ու նրա առաջնահերթ խնդիրների մասին:

Հանրահավաքին կմասնակցեն քաղաքական մյուս կուսակցությունները ու հասարակական կազմակերպությունները:

Հանրահավաքը կկայանա սույն թվի մարտի 19-ին, ժամը 14-ին, Ազատության հրապարակում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՍՏԱՐԵԶ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Աստարեզ» միավորումը մատչելի գներով առաջարկում է մոմեր, զովացուցիչներ, բանվորական արտահագուստներ, բանվորական ձեռնոցներ, բաճկոնակներ եւ այլ ապրանքներ:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 52-57-44 հեռախոսահամարներով կամ դիմել Երեւան 23, Արշակունյաց պողոտա 2, 4-րդ հարկ հասցեով:

Կարճ

Քննարկվում է «Զանգեզուր» ծրագիրը

Մարտի 16-ին ՀՀ կառավարությունում հանրապետության փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանի, վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի, պետական նախարար Վազգեն Սարգսյանի, շահագրգիռ նախարարությունների եւ գերատեսչությունների, Գորիսի, Կապանի, Մեղրու շրջանային եւ քաղաքային խորհուրդների գործկոմների նախագահների մասնակցությամբ տեղի ունեցավ խորհրդակցություն, որտեղ քննարկվեցին Զանգեզուրի շրջանի սոցիալ-տնտեսական խնդիրների իրականացմանն առնչվող հարցեր:

Ներկայացվեց էկոնոմիկայի եւ մի շարք այլ նախարարությունների կողմից համատեղ մշակված «Զանգեզուր» ծրագիրն ըստ սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտների. էներգետիկա, ճանապարհաշինություն, կապ եւ այլն:

Քննարկման արդյունքներով ըստ առաջնահերթության նշվեցին աշխատանքների իրականացման փուլերը եւ ժամկետները: ՀԿԱ

Մանկական ստեղծագործական կենտրոնի դռները բաց են

Թեեւ Գորիսը պատերազմական իրավիճակում է, այնուամենայնիվ կյանքը շարունակվում է բնականոն հունով: Քաղաքի մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոնը, չնայած դժվարություններին, մեկ օր անգամ չի փակել դռները սաների առջեւ: Այստեղ հաճախող 700 երեխաները հմտանում են նախասիրած մասնագիտությունների մեջ:

Մանկական ստեղծագործական կենտրոնում, ասում է աշխատակից Դոնարա Գալստյանը, գործում են պարի, երաժշտական գործիքների, ասմունքի, կար ու ձեւի, հյուսքի, ռադիոսիրողների, փայտափորագրման, հմուտ ձեռքերի խմբակներ: Հաճախակի են կազմակերպվում ցուցահանդես-վաճառքներ: Մի քանի օր առաջ երեխաների ձեռքով պատրաստված ցուցանմուշների վաճառք էր կազմակերպվել: Գոյացած 25 հազար ռուբլուց մասնահանեցին ցուցահանդեսի մասնակից երեխաներին: Ապրիլի 7-ին, շարունակում է նա, գեղեցկության եւ մայրության տոնին, երեխաների ուժերով համաքաղաքային մակարդակով երգի ու պարի տոն կկազմակերպվի: Որոտանի հէկի տնօրեն Լյովա Առուշանյանն իր օգնությունն է առաջարկել դպրոցականների հանգիստն առավել արդյունավետ կազմակերպելու համար: Ձեռնարկության միջոցով կգործի կերամիկական խոշոր վառարան, որի արտադրանքն անվճար կտրամադրվի կարիքավորներին:

ՀԱՍՄԻԿ ԲԱԲԱՋԱՆՅԱՆ
Մեր սեփ. թղթակից, Գորիս

Կհատկացվի զինվորականներին

Գորիսի «Բերքություն» արտադրական միավորումը դիմել է պատգամավորների շրջխորհրդի գործկոմին՝ պետֆոնդից միավորմանը տրամադրել 450-500 հա անմշակ հող, որը կօգտագործվի հենց այս գարնանը: Բերքը, ինչպես նշում է միավորման տնօրեն Էդիկ Խաչատրյանը, կհատկացվի Գորիսում տեղաբաշխված զինվորական ստորաբաժանմանը: Հ. Բ.

Մարդասիրական բեռը հասավ Հայաստան

Երեւան, 17 մարտ, Սնարք: Այսօր գիշերը Սենայի ափերից ուղարկված մարդասիրական բեռը հասավ Հայաստան, գնացքը հատեց Թուրքիայի սահմանը եւ ժամանեց Ախուրյան կայարանը: Հայաստան է հասցվել Ֆրանսիայի կառավարության կողմից տրամադրված օգնությունը. 300 տոննա սննդամթերք եւ հագուստ:

Երեւանում Ֆրանսիայի դեսպանատան մամուլի ծառայությունում Սնարքի թղթակցին հաղորդեցին, որ Ֆրանսիան ձգտում էր ստանալ Թուրքիայի թույլտվությունը իր միջոցներով նույն քանակությամբ բեռ Թուրքիայի տարածքում գնելու վերաբերյալ: Սակայն թուրքական կողմը մերժեց: ■

Կարծիք

ԵՏՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՊԵԿՏԸ

«Խորհրդային ավիացիայի հարցը լուծված է, իսկ երկաթուղային հաղորդակցությունների աստիճանական խափանումն ու դադարեցումը մոտ ժամանակների խնդիր է։ Փլուզված է բաշխման համակարգը, խափանված են բժշկական ծառայությունները, երկրի սոցիալական հյուսվածքը պատառոտված, կարերը՝ քանդված»։

CNN գործակալությանը Բժեզինսկու տված հարցազրույցից

Թեեւ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո բավական ժամանակ է անցել, սակայն գերտերությունները եւ քաղաքական ազդեցիկ կենտրոնները շարունակում են գործածել միասնական «եսխորհրդային տարածք» տերմինը։ Երեւույթը պատահական եւ ամենեւին իներցիոն մտածողության արտահայտություն չէ։ «Եսխորհրդային» բառը նախ եւ առաջ ցուցում է իր ծավալներով, վտանգավորությամբ իրական պատերազմներից չտարբերվող «սառը» պատերազմում պարտություն կրած տերության տարածքների կարգավիճակը։ Պատմության մեջ չի լինում այնպես, որ պատերազմն ավարտված համարվի սոսկ կապիտուլյացիայի ակտի կնքմամբ։ Հաղթող կողմի համար պատերազմն ավարտվում է միայն այն բանից հետո, երբ նա իր անվտանգությունից եւ կենսական շահերից բխող արմատական փոփոխություններ է իրականացնում պարտվող երկրում։ Քառորդ դար պահանջվեց, որ Անտանտի խմբակցության պետությունները հեռանային 1-ին համաշխարհային պատերազմում պարտություն կրած Օսմանյան եւ Ավստրոհունգարական կայսրությունների տարածքներից։ 1945 թ. բռնակցման ենթարկված եւ մասնատված Գերմանիայում մոտ կես դար տնօրինություն էին անում 2-րդ համաշխարհային պատերազմում հաղթած ուժերը, բելադրելով գերմանական ժողովրդին իրենց ձեռնտու քաղաքականությունը։ Այդ ամբողջ ժամանակահատվածում աշխարհի համար Գերմանիան ավելի շատ «եսֆաշիստական տարածք» էր, քան ինքնիշխան պետություն։

Դժվար է այսօր ասել, թե եսխորհրդային տարածքները երբ կթոթափեն պարտվածի լուծը եւ նրանցում ձեւավորվող երկրներն իրավունք կստանան ինքնուրույն տնօրինելու սեփական ճակատագիրը։ «Նոր աշխարհակարգը», որի մասին շատ են սիրում խոսել ներկա դարաշրջանի բոլոր մակարդակի գործիչները, դեռեւս մի երեւակայական նախագիծ է, որի ուրվագծերը մութ են եւ աղոտ։ Մյուս կողմից, չկան կայուն երաշխիքներ, որ այդ կարգախոսի ներքո, ինչպես երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո «միջազգային նոր համակարգի» կարգախոսի պարագայում, աշխարհի ժողովուրդներին չի պարտադրվելու գերտերությունների տարբերակը, որում էականորեն անտեսված լինեն պարտված եւ փոքր տերությունների իրավունքներն ու շահերը։ Իսկ մինչ այդ մենք ականատես ենք այն բանին, թե ինչպես անցումային համարվող այդ ժամանակաշրջանում աշխարհը շարունակում է կառավարվել հին խորդությունների տրամաբանությամբ եւ օրենքներով։ Միգուցե սառը պատերազմն ավարտվել է գերհզոր խմբակցությունների հակամարտությունից դուրս գտնվողների համար, սակայն այն դեռ շարունակվում է հաղթողների եւ պարտվողների համար։

80-ականների կեսերին գալով իշխանության, խորհրդային երիտասարդ ղեկավարությունն արեւմտյան բլոկի հետ կատաղի մրցակցությունից ընչահեղձ եւ գաղափարական ու տնտեսական ճգնաժամի առաջ կանգնած տերության միակ ելքը տեսնում էր համայնավարական համակարգի բարեփոխումների եւ դաշնակիցների հետ հարաբերությունների վերանայման մեջ։ Օգտվելով Ռեյգանի վարչակազմի հետ 1985 թ. Ժնեւում զինաթափման վերաբերյալ պայմանագրի կնքումից, նա ձեռնամուխ եղավ բարեփոխումների։

Գորբաչովի անմիջական ղեկավարությամբ ձեռնարկվեց կոոպերացիայի շարժումը, որն ուրիշ ոչինչ չէր, եթե ոչ շուկայական տնտեսության անցնելու նախնական փուլ։ Սա սառը պատերազմի ամենաբեկումնային պահն էր։ Արձանագրվեց Կրեմլի գաղափարախոսության եւ տնտեսական քաղաքականության կրախը։ Այդ պահից սկսած ԽՍՀՄ-ը դադարեց լինել արեւմտյան բլոկի համար վտանգ ներկայացնող աշխարհաքաղաքական առանցք։

1988 թ. կեսերին Գորբաչովի քաղաքական խորհրդական Գեորգի Շահնազարովի գլխավորությամբ խորհրդային տեսաբանների խումբը Նյու Յորքում World Order Models Project եւ ամերիկյան մյուս պետական հաստատությունների աշխատակիցների հետ համատեղ մշակեց «վերակառուցվող» Մոսկվայի զարգացման կոնցեպցիան, որի առանցքը կազմում էր շուկայական տնտեսության անցնելու հիմնադրույթը։ Վաշինգտոնը հիմնական շեշտը դնում էր տնտեսության վրա, դրա մեջ տեսնելով իր անվտանգության եւ շահերի առավելագույն ապահովման գրավականը։ Ամերիկյան ստրատեգները հասան այն բանին, որ խորհրդային տեսաբանները դադարեցին ընդհանրապես արտաբերել «սոցիալիզմ» բառը։ Զարգացման արեւմտյան մոդելը, այն էլ ամերիկյան տարբերակով, դրվեց կրեմլյան «բարեփոխիչների» քաղաքականության հիմքում։

Երբ ամերիկյան վարչակազմի ձախերը (Քիսինջեր, Նիքսոնի ձեւավորած հոսանքը) եվրոպական սոցիալիստների հետ համատեղ բավարարված էին սպառազինման կրճատման հետեւանքով կարմիր վտանգի չեզոքացմամբ եւ պատրաստ էին «բարեփոխվող» ԽՍՀՄ-ի հետ լիակատար համագործակցություն սկսել, անտեսելով անգամ Արեւելյան Եվրոպայի երկրների ստորադաս վիճակը եւ իշխանության գլուխ համայնավարների մնալու փաստը, ապա real politic-ի կողմնակիցները (Ռեյգան-Բժեզինսկի) եւ «երկաթյա լեդին» վճռական էին սոցիալիստական բլոկը, «չարիքի կայսրությունը» եւ նրանց քաղաքական եւ տնտեսական կառավարման համակարգն արմատապես վերածեւելու հարցում։ Նրանք պնդում էին, որ Արեւմուտքը լիակատար հսկողություն հաստատեր ԽՍՀՄ զարգացումների վրա եւ ինքը ղեկավարեր Մոսկվային պարտադրվող քաղաքական եւ տնտեսական բարեփոխումների իրականացումը։ Եվ քանի որ այս ուժերն արեւմտյան բեւեռում ամենաազդեցիկն էին, հենց նրանց ծրագրերով էլ ընթացան հետագա զարգացումները։ Թեեւ այսօր չկան Կրեմլի լիակատար չեզոքացման ծրագրի ողջ մանրամասնությունները, սակայն եսհամայնավարական շրջանում տեղի ունեցած եւ ունեցող իրադարձությունների վերլուծությունը հիմք է տալիս ուրվագծել Արեւմուտքի ստրատեգիական նպատակների եւ դրանց իրագործման տակտիկայի պատկերը։ Նախ նպատակների մասին։

Համայնավարական կայսրության 70-ամյա գոյության տարիներին աշխարհի մեկ վեցերորդ հատվածում ստեղծվել էր տնտեսական հզորագույն համալիր։ Արեւմուտքի համար այդ համալիրի վտանգավորությունը հետեւյալն էր.

ա) լինելով իր ընդգրկած տարածքներով, շուկայով, հումքի աղբյուրներով, հաղորդակցության ուղիների զարգացման ցանցով եւ գիտատեխնիկական կարողություններով համարժեք արեւմտյան տնտեսական համակարգին, խորհրդային տնտեսությունը եւ նրա արբանյակներն ընդունակ էին մրցակցել արեւմտյան համակարգի հետ եւ էականորեն ազդել նրա վրա.

բ) խորհրդային տնտեսությունը լիովին փակ համակարգ էր եւ ընդունակ էր գործելու լրիվ ինքնուրույն։ Նա կառավարվում էր արեւմտյան տնտեսության նորմերի հետ ոչ մի առնչություն չունեցող օրենքներով եւ տրամաբանությամբ, որի պատճառով չափազանց դժվար էր ազդել նրա վրա.

գ) չնայած ճգնաժամին, այն բավականաչափ կենսունակ էր եւ ընդունակ հետագա ծավալման։ Նրա մեջ կարող էին ներգրավվել ոչ միայն երրորդ աշխարհի երկրները, որոնց համար սոցիալիստական տնտեսության մոդելը պահպանում էր իր գայթակղությունը, այլ նաեւ արեւմտյան խմբակցության այն տերությունները, որոնք չէին ողջունում խմբակցության գերուժերի թելադրանքը (օրինակ, Ֆինլանդիան).

դ) գտնվելով Միջին Արեւելքի հարեւանությամբ, նա ի վիճակի էր արդյունավետ հսկողություն հաստատել շրջանի վառելիքաէներգետիկ պաշարների վրա, որոնք Արեւմուտքի սնուցման գլխավոր աղբյուրներն էին, եւ այնտեղ գտնվող հաղորդակցության ցանցի վրա.

ե) հեռավորարեւելյան ճապոնական, չինական, կորեական պարտնյորների հետ ծավալուն համագործակցությունը կարող էր ոչ միայն նվազեցնել ԱՄՆ-ի եւ Եվրոպայի դերն այդ հսկայական շրջանում, այլեւ ձեւավորել տնտեսական հզոր բլոկ, որի հետ մրցակցությունը վեր կլիներ ատլանտյան դաշնակիցների ուժերից։

Հաշվի առնելով խորհրդային տնտեսական համալիրի պահպանման այս եւ մյուս կարգի վտանգները, ԱՄՆ-ը եւ եվրոպական տերությունները բնականաբար պետք է հանդես գային նրա կործանման օգտին։ Նման վճռի կայացումը պատմականորեն խիստ տրամաբանական էր։ Դեռ ազգերի պատմության մեջ չի եղել դեպք, երբ աշխարհի վերաձեւման փուլերում թելադրող ուժերը հանդուրժեին նոր գերուժի ձեւավորման հնարավորությունը։ Մյուս կողմից, Արեւմուտքը շահագրգռված էր խորհրդային տնտեսական համակարգի փլուզմամբ, քանի որ դրանով ի հայտ էին գալիս հումքի նոր աղբյուրներ, տնտեսական կարողությունների եւ ընդարձակ շուկաների վրա հսկողություն հաստատելու հնարավորություն։ Իսկ դրա լավագույն տարբերակը կայսրության մասնատումն էր եւ մասնատված հատվածներին արեւմտյան տնտեսավարման համակարգի պարտադրումը։

Դեռ մինչեւ ԽՍՀՄ փլուզումը համայնավարական կայսրության հանդեպ Արեւմուտքի սառը քաղաքականությունը բազմաշերտ էր։ Պատերազմը վարում էին բազմաթիվ գերատեսչություններ եւ բնականաբար նրանց գործելակերպը եւ ընտրած մեթոդները տարբերվում էին։ Եթե Պենտագոնը, հաճախ նաեւ պետքարտուղարությունն իրականացնում էին կոշտ գիծը, ապա ԿՀՎ-ն եւ քարոզչական հզոր ապարատը (ռադիոկայանները, մամուլը, տեղեկատվական գործակալությունները) գործում էին մեղմ եւ ճկուն մեթոդներով։ Բնականաբար, Կրեմլի ռազմական եւ գաղափարախոսական կապիտուլյացիայով Պենտագոնը պետք է դուրս գար խաղից, իսկ պետքարտուղարությունը հիմնական շեշտը դներ մեղմ տակտիկայի վրա։ Այդ գործում նրան պետք է աջակցեին ԿՀՎ-ն եւ քարոզչական ապարատը, մասնավորապես USIA-ն, ժամանակ առ ժամանակ իրենց վրա վերցնելով ողջ ծանրությունը։ Պատերազմի ավարտական փուլում հիմնական մեթոդները ճանաչվեցին գործակալների հավաքագրումը եւ նրանց միջոցով անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացումը, քարոզչությունը։ Թերահավատների համար նշենք, որ 1993 թ. տվյալներով, միայն Ռուսաստանում այդ երկրի հետախուզական ծառայության ուժերով հայտնաբերվել եւ ձերբակալվել են ԱՄՆ-ի օգտին աշխատող 100-ից ավելի քաղաքացիներ, որոնց հիմնական մասը եղել են բարձրաստիճան պաշտոնյաներ։

Սրանց զուգահեռ վերակառուցման շրջանում մշակված «նոր մտածողության» կոնցեպցիայի հիմքերի վրա կազմավորվեց վերակառուցման ջատագովների, հետագայում «ժողովրդավարների» մի ամբողջ համաստեղություն, որը, ինչպես վկայեցին դեպքերը, էին եւ են արեւմտյան ուղեգծի առաջատար ջոկատը։ Երբ վերակառուցման առաջին տարիներին Գորբաչովի կառավարությամբ վերացվեցին արեւմտյան քարոզչության դեմ արգելքները եւ այն հնարավորություն ստացավ անարգել ներխուժել խորհրդային իրականություն, առաջին բանը, որ նա կատարեց, շուկայական տնտեսություն կոչվող «հրաշքը» թմբկահարելու լայնածավալ արշավի ծավալումն էր։ Այս տարիներին մամուլով եւ հեռուստատեսությամբ հեղինակավոր գործիչները «ջախջախիչ փաստարկներով» հիմնավորում էին ԽՍՀՄ-ի համար շուկայական տնտեսության անցնելու նպատակահարմարությունը։ Փաստարկներ էին բերվում ոչ թե Արեւմտյան Եվրոպայի կյանքից, որի օրինակով ԽՍՀՄ-ը պետք է իրագործեր տնտեսական բարեփոխումները, այլ մի քանի դար շարունակ այդ օրենքներով ապրող Արեւմտյան երկրներից։ Առանձնակի ջանասիրությամբ էր գովաբանվում տնտեսությունը Արեւմուտքի հետ համատեղ կառավարելու սկզբունքը։ Շահարկելով նոր տեխնոլոգիաներ ներդնելու եւ դրանցով տնտեսությունն էապես վերազինելու խելամիտ գաղափարը, արեւմտյան խորհրդականները հրահանգում էին ստեղծել համատեղ ձեռնարկություններ արեւմտյան ընկերությունների հետ նույնիսկ ամենապարզագույն արտադրական ճյուղերում։

Մեթոդական օգնություն ցույց տալու նպատակով ԽՍՀՄ եկած արեւմտյան տնտեսագետները «գտնում էին», որ «ռուսներն ընդհանրապես չեն հասկանում տնտեսությունից»։ Նրանք խորհուրդ էին տալիս կադրային մեծ փոփոխություններ իրականացնել եւ պաշտոնների նշանակել երիտասարդներին, կամ արտասահմանում որակավորում ստացած անձանց։

Աստիճանաբար երկրի նախագահի կողքից անհետացան տնտեսագետների հին սերնդի ներկայացուցիչները (Աղանբեկյան, Աբալկին), որոնց փոխարինեցին մինչ այդ անհայտ կամ տնտեսական հրաշքի ծրագրեր կազմելով զարմացրած անձինք (Յավլինսկի, Շատալին)։ Սակայն չգիտես ինչու տնտեսության առաջին ջութակի վրա էր մնում իր անձեռնմխելիությամբ նույնիսկ ոչ մասնագետներին ապշեցրած Պավլովը։

Տնտեսության փլուզման հարցում էական դեր խաղաց ռազմարդյունաբերական համալիրի անկազմակերպ կոնվերսիան։ ԽՍՀՄ փլուզմամբ եւ «Դեմոկրատական Ռուսաստանի» իշխանության գալով խորհրդային տնտեսության ապամոնտաժման գործընթացներն ավելի արագ եւ մեծածավալ բնույթ ստացան։ Յավլինսկուն եւ Շատալինին փոխարինեց ավելի արմատական Գայդարը, որը մարմնավորում էր ծայրահեղ արեւմտամետ հոսանքը։ Ելցինի հրամանագրով ստանձնելով վարչապետի պարտականությունները, նա իր հետ բերեց արմատական գործիչների մի ամբողջ խումբ։ Գայդարը հռչակեց քաղաքական կուրս, ըստ որի ամենակարճ ժամանակում տնտեսությունը պետք է դրվեր շուկայական տնտեսության ռելսերի վրա։ Նրա ամբողջ հաշվարկները կառուցված էին խոստացված օգնության վրա, ըստ որի Արեւմուտքը 24 միլիարդ դոլլար էր հատկացնելու ռուբլու կուրսի կայունացմանը եւ նույնքան էլ տեխնոլոգիական վերազինման համար։ Սակայն Գայդարն առաջին մոսկովյան գործիչը չէր, որին արեւմտյան գործիչները սին խոստումներ էին տվել որոշակի քայլեր կատարելու համար։ Ռուբլին փոխարկելի դարձնելու Գայդարի գործողության հետեւանքը եղավ այն, որ դրամանիշը չափազանց խոցելի դարձավ արեւմտյան դրամական ինտերվենցիայի համար։ Նույնիսկ երբ կենտրոնամետ ուժերի իշխանության գալով արեւմտյան տարադրամների հարվածներից ռուբլու պաշտպանման լայն միջոցառումներ իրականացվեցին, ռուբլու դիրքերը չկայունացան։

Այսպիսով, եթե ամփոփելու լինենք, կունենանք հետեւյալ պատկերը. գրեթե ամբողջովին կազմալուծված է խորհրդային տնտեսական համալիրը, կաթվածահար է եղել ռազմարդյունաբերական համալիրը, կենտրոնաձիգ ուժերի վերացմամբ նախկին միասնական տարածքը բաժանվել է առանձին տնտեսական գոտիների, որոնք ավելի շատ հակված են դրսի պետությունների հետ համագործակցության, քան միմյանց հետ։ Հանքարդյունաբերությունը եւ վառելիքաէներգետիկ պաշարների արդյունահանումն անուղղակիորեն անցել են Արեւմուտքի հսկողության ներքո, որը դարձել է գլխավոր սպառողը։ Վերամշակման հին ճյուղերն աշխատում են իրենց կարողությունների աննշան մասով։ Նորերի ստեղծումը չափազանց դանդաղում է։ Ամենայն հավանականությամբ առաջիկա ժամանակներում էլ ապամոնտաժման գործընթացները կշարունակվեն նույն տեմպերով եւ ծավալներով։ Հանդես գալով 1992 թ. սկզբին սենատի հանձնաժողովում, ԱՄՆ ԿՀՎ տնօրեն Գեյթսը նշել է, որ ԽՍՀՄ մնացորդները շարունակում են ԱՄՆ-ի համար վտանգի թիվ մեկ աղբյուր մնալ եւ պահանջել է շարունակել «ետպատերազմյան կարգավորումը», հայտարարելով, թե աշխատանքը միայն սկսվում է։

Այս երեւույթները կարելի է կանգնեցնել միայն այն ժամանակ, երբ դրսի՝ Արեւմուտքի թելադրանքի դեմ ի հայտ գա ամուր հակազդեցություն տեղական ուժերի կողմից։ Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է, որ իշխանության գլուխ անցնեն քաղաքական այնպիսի ուժեր, որոնց քաղաքականության առանցքը լինի սեփական երկրի ազգային շահը։ Իսկ մինչ այդ Արեւմուտքը կշարունակի ապամոնտաժման քաղաքականությունն ուղղահայաց եւ հորիզոնական հարթություններով՝ ձգտելով վերջնական ավերակների վերածել սոցիալիստական ժառանգությունը եւ նրա ավերակների վրա կազմավորել դեպի Արեւմուտք կողմնորոշված տնտեսական մանրագույն կառույցներ։

ՎԱՀԵ ԹՈՆԴՐԱԿՅԱՆ
Քաղաքական եւ միջազգային հետազոտությունների կենտրոն

digitised by A.R.A.R.@

Աշխարհ

ԱՄՆ-ի համար գլխավորը ազգային անվտանգությունն է

ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը Սպիտակ տանը լրագրողների հետ կայացած կարճատեւ հանդիպման ժամանակ հայտարարեց. «Ռուսաստանում իրադարձությունների զարգացումը կարող է ԱՄՆ ազգային անվտանգության համար լրացուցիչ սպառնալիք ներկայացնել կամ չներկայացնել: Սակայն մենք հույս ունենք, որ կկարողանանք օժանդակել այդ երկրի ժողովրդավարացմանը եւ տնտեսական բարեփոխման իրականացմանը»:

Նախագահը Սպիտակ տանը հանդիպում անցկացրեց ԱՄՆ կոնգրեսի ղեկավարների հետ, որը նվիրված էր առաջին հերթին Ռուսաստանի իրադրությանը: Հանդիպման մասնակիցները «վճռականորեն արտահայտվեցին ժողովրդավարական հաստատությունների եւ ազատ շուկայի ստեղծման գործում Ռուսաստանին օգնություն ցույց տալու օգտին: Նախագահը ցանկություն հայտնեց երկու կուսակցությունների օրենսդիրների հետ անկեղծ եւ հանգամանալի քննարկում անցկացնել Մոսկվային աջակցելու լավագույն եղանակների շուրջ: «Բնավ կասկած չկա, որ Ռուսաստանի, նախկին ԽՍՀՄ մյուս հանրապետությունների եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրների ժողովրդավարացումն ու տնտեսական բարեփոխումները համապատասխանում են ԱՄՆ ազգային շահերին», հանդիպման ավարտից հետո լրագրողներին հայտարարեց կոնգրեսի սենատում դեմոկրատների մեծամասնության ղեկավար Ջ. Միթչելը:

Սպիտակ տան մամլո ներկայացուցիչ Ջ. Ստեֆանոպուլոսը հայտնեց. «Նախագահը գոհ մնաց հանդիպման ժամանակ երկու կուսակցությունների օրենսդիրների կողմից իր այն մտքի պաշտպանությունից, թե ԱՄՆ-ը պետք է լուրջ գործողություններ ձեռնարկի Ռուսաստանի հարցում: Նախագահը համոզված է, որ երկարաժամկետ հեռանկարով մեր փաղաքականությունը ԱՄՆ-ին օգուտ կբերի: Մենք մոտ 4 տրիլիոն դոլլար ենք ծախսել անցյալի սպառնալիքներից, գլխավորապես ԽՍՀՄ-ից բխած վտանգից երկրի պաշտպանության համար: Եւ այսօր մենք, իհարկե, կկարողանանք մի քանի հարյուր միլիոն դոլլար հատկացնել այն բարեփոխումներին օժանդակելու համար, որոնք ապագայում առավել անվտանգ կդարձնեն մեր կյանքը»:

ԱՄՆ պետդեպարտամենտի պաշտոնական ներկայացուցիչ Ռ. Բաուչերը այն հարցին, թե վարչակազմը տագնապահա՞ր է արդյոք Ռուսաստանի վերջին իրադարձություններից, պատասխանեց. «Մեզ համար անչափ կարեւոր է, որ Ռուսաստանը շարունակի ընթանալ ժողովրդավարության եւ բարեփոխումների ուղիով: Ավտորիտարիզմի կամ կոմունիզմի վերադարձի հեռանկարը, անկասկած, կտագնապեցներ մեզ: Մենք կողմնակից ենք այն ուժերի պաշտպանությանը, որոնք շահագրգռված են ժողովրդավարությամբ ու բարեփոխումներով, իսկ դա նշանակում է, որ մենք աջակցում ենք ընտրված նախագահ Ելցինին, որը կանգնած է այդ սկզբունքների պաշտպանության դիրքերում»:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Իրավիճակը շաքարի շուկայում

Անցյալ շաբաթ Կուբայի վրայով անցած ուժգին մրրիկը ոչնչացրեց շաքարեղեգի բերքի զգալի մասը: Այս կապակցությամբ սպասվում է, որ Կուբան կնվազեցնի շաքարի հումքի արտահանությունը:

Ռոյթըր լրատվական գործակալության տվյալների համաձայն, 1992 թ. Ճապոնիան ներմուծել է 1.82 միլիոն տ. շաքարի հումք, այդ թվում 881.086 տոննան՝ Թաիլանդից, 579.317 տ.՝ Ավստրալիայից, 255.337 տ.՝ Կուբայից եւ 89.322 տ.՝ Հարավային Աֆրիկայից:

70-ական թվականներին Ճապոնիան Կուբայից ներմուծում էր տարեկան մոտ 1 մլն տ. շաքարի հումք, բայց քանի որ Ասիայի որոշ պետություններ, մասնավորապես Թաիլանդը, ավելացրին շաքարի մատակարարումները Ճապոնիային, կուբայական շաքարի արտահանությունն սկսեց նվազել: «Ռոյթըր» գործակալությունը նշում է, որ Ճապոնիան ստիպված կլինի առեւտրական նոր գործընկեր փնտրել շաքարի հումքի ձեռքբերման համար, երբ Կուբան սաստիկ տուժել է տարերային աղետից:

Թաիլանդում 1992 թ. նոյեմբերից մինչեւ 1993 թ. մայիս ընկած ժամանակամիջոցում շաքարի հումքի արտադրությունը փոքր-ինչ կնվազի եւ կկազմի 30.1 մլն տոննա: Երբ Կուբան ստիպված լինի Թաիլանդում շաքարի հումք գնել երկարաժամկետ պայմանագրի պայմանների կատարման նպատակով, այնուհետեւ դա Չինաստանին կամ Ճապոնիային մատակարարելու համար, ապա դա կարող է շաքարի պակաս առաջացնել բուն Թաիլանդում: Հարավային Աֆրիկայի ներկայացուցիչները նույնպես հայտարարել են, որ իրենք 1993 թ. կրճատելու են շաքարի արտահանությունը:

Սպասվում է, որ միայն Ավստրալիան կշարունակի կանոնավորապես շաքար առաքել այլ երկրներ եւ մասնավորապես Հեռավոր Արեւելք:

Ռոյթըրը հաղորդում է, որ շաքարի համաշխարհային արտադրությունը շարունակում է նվազել: Արդեն 5 պետություններ հայտարարել են, թե 1992 թ. նոյեմբերից շաքարի ընդհանուր արտադրությունը նվազել է 2.57 մլն տոննայով: Հնդկաստանում շաքարի արտադրությունը նվազել է 1 մլն տոննայով եւ կազմել 12.65 մլն տ., իսկ Ուկրաինան եւ Թաիլանդը միասին շաքարի արտադրությունը նվազեցրել են 750 հազար տոննայով: Այդ երկրներում շաքարի արտադրությունը կազմել է համապատասխանաբար 3.45 եւ 4.6 մլն տ.: Ընդայժմ ինքը շաքար արտադրող է, Ուկրաինան 1993 թ. ստիպված կլինի ներմուծել 400 հազար տոննա շաքարի հումք, որպեսզի կատարի նախկին խորհրդային հանրապետություններին դրա առաքումների պայմանները: Տարերային աղետի հետեւանքով Կուբայում շաքարի արտադրությունը կնվազի 150 հազար տոննայով եւ կկազմի 2.35 մլն տոննա:

Ռուսաստանի համար շաքարն աստիճանաբար դառնում է դեֆիցիտ ապրանք: Հանրապետությունն ամեն տարի սպառում է 5.35 մլն տոննա շաքար: Սպասվում է, որ այս տարի նա կներմուծի 3 մլն տոննա:

Պակիստանում 1993 թ. շաքարի արտադրությունը կկազմի 2.69 մլն տոննա, որը 380 հազար տոննայով ավելի է անցյալ տարվանից: Ավստրալիայում շաքարի արտադրությունը հասել է 4.15 մլն տոննա ռեկորդային մակարդակի, որն անցյալ տարվա արդյունքներից 225 հազար տոննայով ավելի է:

Երկիր	շաքարի արտադ. (մլն տոննա)
Եվրոպ. միավ.	17.02
Հնդկաստան	12.65
Բրազիլիա	9.20
Չինաստան	8.40
ԱՄՆ	6.84
Կուբա	6.60
Թաիլանդ	4.60
Ուկրաինա	3.45
Ռուսաստան	2.35

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Իսրայել

Օգտագործվում է ներգաղթյալների մտավոր ներուժը

Տնտեսական ճգնաժամի պատճառով Ռուսաստանից կատարվող ուղեղների արտահոսքն ակտիվ կապիտալ է դառնում Իսրայելի համար: Ինչպես «Սթրեյթս թայմ» թերթին հայտնեց Սինգապուրում Իսրայելի դեսպանատան աշխատակից Ավի Լիրանը, Թել Ավիվը մտադիր է նախկին Խորհրդային Միությունից եկածների մտավոր ներուժն օգտագործել Սինգապուրի հետ համատեղ նոր տեխնոլոգիաների մշակման համար: «Իսրայելը Ռուսաստանից եկած գիտական եւ ռազմական ինժեներատեխնիկական կադրերի ավելցուկ ունի, որոնք Իսրայելին եւ Սինգապուրին կօգնեն գործակցել համատեղ ձեռնարկությունների ստեղծման եւ բարձր տեխնոլոգիաների մշակման բնագավառում», նշեց դիվանագետը: Նրա խոսքերով, այդ բնագավառի համագործակցության վերաբերյալ համաձայնություն կա Սինգապուրի արտադրողների ընկերակցության եւ Իսրայելի արտադրողների ընկերակցության ավելի վաղ ստորագրած հուշագրում:

Իսրայելը եռանդագին աշխատում է Սինգապուրի հետ տնտեսական կապերի ընդլայնման ուղղությամբ, երկիր, որը մեծ հաջողությունների է հասել տնտեսության, առեւտրի, նոր տեխնոլոգիաների ստեղծման, տարբեր սպասարկումների ոլորտում: Միայն անցյալ տարի երկու երկրների ապրանքաշրջանառությունն ավելացավ 57 տոկոսով եւ հասավ 212.2 մլն դոլլարի: Այժմ երկու պետությունները որոշել են առեւտրական եւ արդյունաբերական ընկերությունների վերաբերյալ տվյալների համատեղ գետեղարան ստեղծել, համակողմանի գործակցության հնարավորություններն առավել արդյունավետորեն օգտագործելու նպատակով:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Ռուսաստան

Ոմանք ազատվում են արտահանման տուրքերից

Ռուսաստանի վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը որոշում է ստորագրել պետական կարիքների համար արտահանություն կատարող պետական ձեռնարկությունները նավթի, գազի խտանյութի եւ դրանց վերամշակման արգասիքների արտահանական մատակարարումների մաքսատուրքերի վճարումից ազատելու մասին:

«Նավթի, գազի խտանյութի եւ դրանց վերամշակման արգասիքների արտահանական մատակարարումների առանձնահատկությունների մասին» որոշման համաձայն, պետական կարիքների համար արտահանական մատակարարումներ իրականացնող նավթահանույթի ու գազահանույթի, երկրաբանահետախուզական եւ նավթավերամշակման պետական ձեռնարկությունների (միավորումների) եւ պետությանը պատկանող բաժնետոմսերի ստուգիչ ծրար ունեցող ձեռնարկությունների վալյուտային հասույթի կրճատումը փոխհատուցվում է «1993 թ. հունվարից հիշյալ ձեռնարկությունների կողմից նավթի, գազի խտանյութի եւ դրանց վերամշակման արգասիքների արտահանական մատակարարումների մաքսատուրքից ազատելու միջոցով»:

Որոշումն ընդունվել է «նավթահանույթի ու գազահանույթի, երկրաբանահետախուզական եւ նավթավերամշակման ձեռնարկությունների կայուն աշխատանքն ապահովելու եւ դրանց տեխնիկական մակարդակը, ածխաջրածնային հումքի սահմանափակ պաշարների օգտագործման արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով եւ 1993 թվականին պետական կարիքների համար Ռուսաստանից նավթի, գազի խտանյութի եւ դրանց վերամշակման արգասիքների մատակարարումների կարգի փոփոխման կապակցությամբ»:

Կառավարության որոշմամբ, Ռուսաստանի մի շարք նախարարությունների ու գերատեսչությունների ցուցում է տրվում երկշաբաթյա ժամկետում Նախարարների խորհրդի հաստատմանը ներկայացնել էներգակիրների արտահանումից ստացված վալյուտային հասույթի հաշվին գնվող արտադրատեխնիկական նյութական այն պաշարների ցանկը, որոնք ներմուծելիս ձեռնարկությունները նույնպես կազատվեն մաքսատուրքի վճարումից:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Ռուս-ամերիկյան գագաթաժողով

Ռուսաստանի արտգործնախարարության ներկայացուցիչը բրիֆինգում հայտարարել է. «Ռուսական կողմը մեծ հույսեր է կապում 1993 թ. ապրիլին Վանկուվերում կայանալիք Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի նախագահներ Բորիս Ելցինի եւ Բիլ Քլինթոնի հանդիպման հետ: Առաջիկա գագաթաժողովի առանձնահատկությունն այն է, որ ԱՄՆ-ի նախագահն ըստ երեւույթին կուզենա տեղեկություններ իմանալ Ռուսաստանի իրավիճակի մասին, հաշվի առնելով ժողովրդագրամավորների վերջերս անցկացված արտահերթ համագումարի արդյունքները: Վանկուվերի հանդիպման ժամանակ կքննարկվեն երկկողմ հարաբերությունների հարցերը, նախ եւ առաջ ԱՄՆ վարչակազմի կողմից Ռուսաստանի բարեփոխումներին օգնելու եւ աջակցելու տեսանկյունից կարծարծվեն փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող մի ամբողջ շարք միջազգային խնդիրներ»:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Չինաստան

Առնվազն մեկ միլիոն միլիոնատեր

Կոմունիստական Չինաստանում կա առնվազն մեկ միլիոն միլիոնատեր, ըստ որում նրանց մեծ մասը սիրում է գեղեցիկ եւ շքեղ ապրել: Սա է «Չժունգո վենչժայ» հանդեսի կարծիքը, որը ՉԺՀ-ի պատմության մեջ առաջին անգամ պատմել է նորահարուստների ամբողջ բանակի ժամանցի մասին, որն իր թվակազմով զիջում է միայն այդ երկրի զինված ուժերին:

Պարզվել է, որ բարեփոխումների տարիներին ծնունդ առած հարուստների սերունդը բնավ հակված չէ դրսեւորելու չինացիների ազգային բնավորության ավանդական խնայողականությունը: Նրանց համար առավել տրտմոտ է դարձել արեւմտյան կենսակերպը, դժգոհում է հանդեսը: Ուստի եւ բազմաթիվ միլիոնատերեր վաղուց հրաժարվել են ժողովրդի այնքան սիրած պինգպոնգից կամ մաջոնգից (փոկերի եւ դոմինոյի միջակա խաղ) եւ մեկնել են հեղինակավոր գոլֆ-ակումբներ, որտեղ անդամավճարը կազմում է առնվազն 30 հազար ամերիկյան դոլլար: Չինացի նորահարուստների խսկական կիրքն է դարձել անձնական առանձնատների գնումը: Օրինակ, երկրում հայտնի կինոդերասանուհի Լյու Սյաոցինն արդեն 1.5 միլիոն դոլլար է ներդրել Հոնկոնգի անշարժ կայքի շուկայում: Սույն երեւույթը պարզաբանելով «Չժունգո վենչժայ»-ը վկայակոչում է այն կարգախոսը, որը 80-ական թվականներին առաջ էր քաշել Չինաստանի փաղաքական կյանքի նահապետ Դեն Սյաոպինը. «Ժողովրդի մի մասին թույլատրված է հարստանալ առաջին հերթին»:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Լուրերի Հոսք

Մոլդովան եւ Ռումինիան մշակում են տնտեսական միասնացման ծրագիր

Ռումինիայի հետ փոխադարձ հարաբերությունների ընդլայնման անհրաժեշտության վերաբերյալ Մոլդովայի կառավարության մի շարք անդամների առաջարկությունն ուշադրության կառնվի միայն տնտեսության եւ սոցիալական ոլորտում երկու երկրների միասնացման առաջացման ծրագրի մշակումից հետո: Ծրագիրը պետք է համաձայնեցվի Մոլդովայի կառավարական խորհրդի եւ Ռումինիայի սոցիալ-տնտեսական ու մշակութային կապերի միջկառավարական կոմիտեի անդամների հանդիպման ժամանակ, որը տեղի կունենա եկող շաբաթ, Բուխարեստում: Հանդիպման ժամանակ նաեւ կնքվելու է 1993 թ. առեւտրատնտեսական համաձայնագիր: Այն կարող է շտկել երկրների արտաքին առեւտրական հարաբերություններում տիրող իրավիճակը, որն անցյալ տարի Մոլդովայի համար այնքան էլ նպաստավոր չեղավ: Այսպես, 1992 թ. Մոլդովայի արտահանությունը կազմեց 325 մլն դոլլար, ներմուծումը՝ ընդամենը 135 մլն: Հաշվի առնելով, որ ապրանքաշրջանառության 90 տոկոսն ընկնում է փոխանակային գործառնություններին, երկու երկրների առեւտրում առկա անհամակշռությունը մանրացեղների տագնապ է հարուցում: 190 մլն դոլլարի դրական հաշվեկշռից ոչ լուծի ոչ վալյուտային, ոչ էլ ապրանքային հասույթ:

Իրանը Ուկրաինային նավթ կտա ապրանքների դիմաց

Իրանը պատրաստ է Ուկրաինային նավթ մատակարարել ուկրաինական ապրանքների դիմաց: Նավթի մատակարարումը սկսվելու է անմիջապես, հենց որ ուկրաինական կողմը պատրաստ լինի դրան: Կայացված համաձայնություններ ի իրագործման նպատակով Իրանը Ուկրաինային կհատկացնի 30 մլն դոլլար վարկ: Այդ մասին մարտի 17-ին հայտարարեց պաշտոնական այցով Ուկրաինայում գտնվող Իրանի Իսլամական Հանրապետության փոխարտգործնախարար Մահմուդ Վայեզին: Այցի ընթացքում նրան ընդունել է Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կրավչուկը: Մահմուդ Վայեզիի խոսքերով, բանակցությունների ընթացքում քննարկվել է Աֆղանստանի պատերազմի մասնակից ուկրաինացի ռազմագերիների վերադարձի խնդրում Իրանի աջակցելու հարցը: Իրանը քանքեր կգործադրի այդ խնդրի լուծման համար, ընդգծեց նա:

Թաիլանդի արտահանությունն ավելացել է

Անցյալ տարի Թաիլանդի եւ ԱՄՆ-ի առեւտրի ծավալը ավելացել է գրեթե 15 տոկոսով: Թաիլանդի առեւտրի նախարարության հրապարակած տվյալների համաձայն, 1992 թ. երկրի արտահանությունը նախորդ տարվա համեմատությամբ ավելացել է 23 տոկոսով եւ կազմել 7.5 մլրդ դոլլար: Թաիլանդի արտահանության գլխավոր հոդվածներն են համակարգիչների պահեստամասերը, սառեցված մթերքները, խնձորյա սինամաները, տեքստիլները, տեխնիկները, թանկարժեք քարերը, ռետինյա իրերը: Միեւնույն ժամանակ, անցյալ տարի Թաիլանդի ներմուծումը կազմել է 3.98 մլրդ դոլլար եւ ավելացել է 6 տոկոսով: ԱՄՆ արտահանության հիմնական ապրանքները դարձյալ եղել են ինքնաթիռները, համակարգչային համակարգերը, մեքենաների սարքավորումները: Այդ երկրի հետ կատարվող առեւտրում ԱՄՆ-ի պակասորդը մեծական բնույթ է կրում, հարուցելով ամերիկացի գործընկերների հարանում դժգոհություն: Սակայն թաիլանդցի գործարարները, ինչպես եւ պաշտոնական իշխանությունները, ամեն կերպ խուսափում են համակշռված առեւտրից, վկայակոչելով ներքին դժվարությունները եւ անդրօվկիանոսյան գործընկերների համեմատությամբ Թաիլանդի տնտեսության «անհասան ծավալները»:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ
Armenpress State Newsagency

digitised by A.R.A.R.@

Աշխարհ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԵՎՏՈՒՐ. ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐ

«Ընդհանուր համաձայնություն տարիֆների եւ առեւտրի մասին» պայմանագիրը, որը հայտնի է ԳԱՏՏ (անգլ. General Agreement on Tariffs and Trade) անունով, 1986 թ. սկսել է իր վերջին շրջանի բանակցությունները, սակայն մինչեւ այժմ առանց որեւէ լուրջ ձեռքբերումների: Վերջերս միջազգային մամուլում ավելի հաճախակի են անդրադառնում ԳԱՏՏ բանակցություններին եւ դրանց դերին տնտեսական հարաբերությունների մեջ: Մեր ընթերցողներին այդ պայմանագրին ծանոթացնելու նպատակով ստորեւ ներկայացնում ենք «Ինդեփենդենթ» անգլիական պարբերականից մի հոդված: Այն հեսագայում արտատպվել է նաեւ Թեհրանի «Ջահանե էսլամ» օրաթերթում:

Ի՞նչ է ԳԱՏՏ-ը

ԳԱՏՏ կամ ընդհանուր համաձայնություն տարիֆների եւ առեւտրի կանոնների մասին համաձայնության մի ձեւ է, որի իրագործումն անհրաժեշտ է եւ պարտադիր: ԳԱՏՏ-ի պայմանագիրն իր մեջ ընդգրկում է ընդհանուր առմամբ 105 երկիր եւ միջազգային առեւտրի 90 տոկոսը: Այս պայմանագրի նպատակը միջազգային առեւտրի խրախուսումն է առեւտրի ասպարեզում սահմանափակումների կրճատման ճանապարհով, ինչպես, օրինակ, առեւտրի մասնաբաժնի եւ մաքսահարկերի կրճատումը ներմուծվող ապրանքների համար: ԳԱՏՏ-ը գործում է երեք եղանակով. ա) հատուկ կանոններ մշակելով առեւտրական գործողություններն ավելի դյուրին դարձնելու համար, բ) կատարում է ասամբլեայի դեր բանակցությունների եւ ընդունված սակարկումների, խանգարիչ հանգամանքները բացառելու նպատակով, որպեսզի ճանապարհ հարթի առեւտրի համար, գ) գերագույն դատարանի դեր է կատարում առեւտրի կողմերի միջեւ ծագած խնդիրները եւ տարաձայնությունները վերացնելու համար:

Որտե՞ղ է գտնվում ԳԱՏՏ-ը

ԳԱՏՏ-ի գլխավոր նստավայրը գտնվում է Ժնեւում: Այս կազմակերպությունում աշխատում են 400 մարդ: ԳԱՏՏ-ի նախագահը Արթուր Դանքելն է Շվեյցարիայից: ԳԱՏՏ-ի աշխատակիցները վերահսկում են տարբեր երկրների միջեւ ստորագրված համաձայնագրերը եւ հետեւում են, որպեսզի դրանք չհակասեն տվյալ երկրների ազգային քաղաքականությանը: ԳԱՏՏ-ի տեսակետից առեւտրական մեծ բլոկները, ինչպիսիք են, օրինակ, Եվրոպայի ընկերակցությունը, առեւտրի մեկ միավոր է համարվում: Պայմանագրի խնդիրները կարգավորելու նպատակով անդամ երկրների էկոնոմիկայի եւ առեւտրի նախարարները հանդիպումներ են ունենում միմյանց հետ: Սակայն ավելի հաճախ բանակցությունները վարում են հատուկ ներկայացուցիչները կամ դեսպանները:

Ինչ են իրենցից ներկայացնում այն բանակցությունները, որոնք հայտնի են Ուրուգվայական բանակցություններ անունով

ԳԱՏՏ-ը իր հիմնադրման օրից, երկրորդ համաշխարհային պատերազմից ի վեր մինչեւ այժմ գումարել է բանակցությունների 8 փուլ միջազգային առեւտրի կանոնները պարզեցնելու, հեշտացնելու համար: Պայմանագրի անդամ երկրների թիվը 23-ից աճել է մինչեւ 105: Բանակցությունների առաջին 5 փուլերը լիովին նվիրված են եղել մաքսային տարիֆների խնդրի քննարկմանը: Իսկ առեւտրական մասնաբաժինն ի սկզբանե արգելված բնագավառ է համարվել: 60-ական թվականների բանակցությունները, որոնք հայտնի են Քենեդիի անվամբ, հիմնականում նպատակաուղղված են եղել արտադրող ընկերությունների կողմից ապրանքների կուտակումները սպառող երկրներում արգելելուն: Բանակցությունների այս հատվածում մշակվեց եւ հաստատվեց մի կանոնակարգ, ըստ որի արգելվում էր ապրանքի արտահանումն ավելի էժան, քան ապրանքի ինքնարժեքն է, քանի որ դա հստակ արվում էր սպառող երկրի արտադրողական ուժերի քայքայման նպատակով:

70-ական թվականների (1973-79 թթ.) պայմանագրի բանակցությունները տեղի ունեցան Տոկիոյում, ուր քննարկվեց առեւտրի սահմանափակումների հարցը, կապված մաքսային ծանրաբեռնված տարիֆների հետ: Այդ սահմանափակումների թվին էր դասվում խտրականություն գործադրելն ուղղված արտաքին արտահանողների դեմ, օգտվելով ստանդարտներից եւ իրավական կանոնադրություններից, պաշտպանելով արտասահմանյան արտահանողների գործունեության ճանապարհին, օգտագործելով դոտացիայի լծակը, արհեստականորեն իջեցնելով երկրի ներսում արտադրվող ապրանքների գինը արտասահմանյան նմանատիպ ապրանքների համեմատությամբ: Օրինակ, ֆրանսիացիների կողմից կիրառվող քաղաքականությունը, որի համաձայն արտասահմանյան բոլոր տեսագրիչները պետք է երկիր մուտք գործեին շատ սահմանափակ թվով, այն է միայն Պուատիեում տեղակայված մաքսատան ճանապարհով: Այս միջոցառումը պատճառ դարձավ, որ նման ապրանքներն ուշացումով հասնեին ֆրանսիական շուկա: Ուրուգվայական բանակցությունների (սկսվել են 1986 թվականին) բուն նպատակն առեւտրի համար ավելորդ դժվարություններ ստեղծող մաքսային տարիֆների բնագավառում կանոնները եւ այլ լծակները վերացնելն է: Այս բանակցություններում առաջին անգամ ուշադրություն դարձվեց նաեւ մտավոր արտադրանքի հեղինակային իրավունքի վրա, օրինակ, գրքերի, համակարգչային ծրագրերի, տեսաժապավենների եւ այլն: Այս բանակցությունների հիմնական խնդիրների շարքին են դասվել նաեւ արտասահմանյան կապիտալ ներդրումների հարցը, որպես ուղղակի առեւտրի փոխարինող, ծառայությունների առեւտրի եւ գյուղատնտեսության ոլորտում դոտացիայի խնդիրները: Ուրուգվայական բանակցություններում ուշադրություն է դարձվել նաեւ տարաձայնությունները եւ հակասությունները վերացնելու նոր ուղիներ որոնելու խնդրին: Որոշվել էր Ուրուգվայական բանակցություններն եզրափակել Բրյուսելում կայանալիք նիստով, որը տեղի կունենար 1990 թ. շահագրգռված երկրների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Սակայն գյուղատնտեսությանը հատկացվող դոտացիաների հարցի շուրջ ծագած տարաձայնությունների պատճառով Ուրուգվայական բանակցությունները տապալվեցին: Չնայած այն ժամանակվանից այսօր գործադրվող ջանքերին, ոչ մի առաջխաղացում չկա այդ ուղղությամբ:

Ինչո՞ւ են կարեւոր ԳԱՏՏ-ի բանակցությունները

18-րդ դարի վերջում Ադամ Սմիթը իր «Ազգերի հարստություն» գրքում նշել է. որքանով հարստանան ազգերը, այնքան էլ կմեծանա միջազգային առեւտրական փոխանակումների ծավալը: Եւ սա իր հերթին տարբեր երկրներին հնարավորություն կընձեռնի այն ասպարեզներում, ուր իրենք ավելի հզոր են, մասնագիտանալ եւ իրենց մասնագիտության արդյունքը վաճառել այլ երկրների, դրա փոխարեն գնել այն, ինչ իրենք ի վիճակի չեն արտադրել:

Այն ժամանակվանից մինչեւ այժմ մշտապես տարակարծություն կա միջազգային մակարդակով ազատ առեւտրի կողմնակիցների եւ դրա հակառակորդների միջեւ: Երբ աշխարհի երկրները նյութապես գտնվում են բարենպաստ պայմաններում, ազատ առեւտուրը պաշտպանելու տրամադրությունները իրենց գագաթնակետին են հասնում: Եւ ընդհակառակը, երբ միջազգային մակարդակով նյութական վիճակը վատանում է, հակումը դեպի սահմանափակումների քաղաքականությունը ուժգնանում է: Անգլիայի հակումը նման քաղաքականություն կիրառելու համար նաեւ այլ դրդապատճառներ ուներ: Անգլիայի գաղութների գործերի նախարար Ջոզեֆ Չեմբեռլենը Հարավային Աֆրիկայում բուրերի պատերազմում Անգլիայի կրած վնասները փոխհատուցելու նպատակով իրականացնում էր մի քաղաքականություն, ըստ որի արտոնություններ էին շնորհվում Անգլիայի կայսրության սահմաններում գտնվող արտադրողներին: Համաձայն այդ նույն քաղաքականության, մաքսային ծանր տարիֆներ էին նշանակվում կայսրությունից դուրս արտադրողների ապրանքների վրա:

1930 թ. եվրոպական երկրներն ի պատասխան տնտեսական աննախադեպ լճացման կիրառեցին խիստ հովանավորության քաղաքականություն, բարձրացրին մաքսային տարիֆները, առավել սահմանափակ առեւտրի մասնաբաժին կիրառվեց: Ի հակակշիռ այս հոսանքի, գոյություն ուներ մի փաստարկ, այն է՝ առողջ առեւտուրը միջազգային մակարդակով կանխում է պատերազմը, եւ ընդհակառակը, տրամաբանված առեւտրի բացակայությունն արագություն է հաղորդում դեպի ընդհարումներ տանող շարժմանը: Շատ-շատերի կարծիքով, համաշխարհային խաղաղության եւ միջազգային առեւտրի միջեւ եղած սերտ կապը ԳԱՏՏ-ի գոյության ամենակարեւոր պատճառն է: Եթե Ադամ Սմիթը իր դատողությունների մեջ չի սխալվել, ապա կարող ենք ընդունել, որ եթե աշխարհի երկրներն իրենց մաքսային տարիֆները կրճատած լինեին, այսօր մեծ հարստության տեր կդառնային: ԳԱՏՏ-ի ջանքերն այս մեծ ցանկությունն իրականացնելուն են ուղղված: Այս կազմակերպությունը կարեւոր դեր է կատարում աշխարհը թշնամաբար տրամադրված առեւտրական բլոկների բաժանվելուն:

Զարգացող երկրները ԳԱՏՏ-ի հիմնման պահից մեծ ուշադրությամբ, նաեւ երկյուղածությամբ եւ հույսով են հետեւում ԳԱՏՏ-ի աշխատանքներին, քանի որ այս երկրները ավելի շահագրգռված են իրենց ապրանքներն ազատորեն արտահանելու, քան զարգացած երկրները: 70-ական թվականներից հետո հենց զարգացող երկրները համառությամբ պահանջում էին, որպեսզի ազատության շրջանակները միջազգային առեւտրում ընդարձակվեն: Մինչդեռ զարգացած երկրներն այս ոլորտում դանդաղ են առաջ գնում:

ԳԱՏՏ-ի ծառայություններն ավելի շատ անհրաժեշտ են բազմազգ ընկերություններին, միջազգային առեւտրական միություններին, քան ցանկացած առեւտրական այլ միավորի: Քանի որ վերադարձը դեպի հովանավորության եւ սահմանափակումների քաղաքականությունն այդ կազմակերպությունների համար ողբերգական կլինի: Ուրուգվայական բանակցությունները պետք է որ արդյունավետ լինեին նաեւ նոր բնագավառներում, այդ թվում ծառայությունների տնտեսության ասպարեզում: Այս ոլորտն արդեն իսկ միջազգային առեւտրի 19 տոկոսն է կազմում: Եթե ԳԱՏՏ-ի Ուրուգվայական բանակցությունները, ապա բանկերը եւ ապահովագրական ընկերությունները կարող են ազատորեն գործունեություն ծավալել բոլոր երկրներում, ազգային կապի համակարգը կդադարի պետությունների մենաշնորհը լինելուց, իսկ ծովագնացությունը եւ օդային ծառայությունները դուրս կգան պետության վերահսկողությունից: Այսօրվա տնտեսական անկման պատճառով աշխարհում առեւտրի ծավալը զգալիորեն նվազել է:

Պատրաստեց
ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆԸ

Լուրերի ժամ

Արյունալի դիմակայություն Ալժիրում

Ինչպես հաղորդում է RFI կայանը, Ալժիրում շարունակվում է արյունալի դիմակայությունը իսլամական արմատականների եւ իշխանությունների միջեւ: Արմատականների ահաբեկչության նոր զոհը դարձան Ալժիրի սպորտի նախարար Աբդ ալ-Քադեր Խալիֆին եւ կրթության նախկին նախարարը: Ոստիկանությունը միջոցառումներ է ձեռնարկում ահաբեկչական խմբերը բացահայտելու ուղղությամբ:

Քաղաքական ապաստան Շվեդիայում

Սանկտ-Պետերբուրգում Չինաստանի հյուպատոսը, որը կնոջ հետ միասին անհետացել էր երկու օր առաջ, քաղաքական ապաստան է խնդրել Շվեդիայում: Այս մասին հաղորդեց RFI կայանը:

Թուրքիայի զինվորական պատվիրակությունը Բիշքեկում

Ուզբեկստանում այցն ավարտելուց հետո, մարտի 18-ին Բիշքեկ կժամանի Թուրքիայի զինվորական պատվիրակությունը զինված ուժերի շտաբի պետ, բանակի գեներալ Դողան Գյուրեշի գլխավորությամբ: Տեղի կունենա ռազմական համագործակցության պայմանագրի նախնական քննարկում, որը նախատեսվում է ստորագրել ապրիլին: Թուրքիայի պատվիրակությունը հանդիպումներ կունենա Ղրղզստանի պաշտպանության պետական կոմիտեի նախագահ Ասանբեկ Ումեթալիեւի, փոխնախագահ Ֆելիքս Կուլովի եւ կառավարության անդամների հետ: Այցի ընթացքում թուրքական պատվիրակությունը կծանոթանա Քոյ Թաշի գնդի մոտոհրաձգային վաշտի ցուցադրական պարապմունքներին: Ենթադրվում է, որ Ղրղզստանից հետո պատվիրակությունը կմեկնի Ղազախստան: ԻՏ

Ռուսաստանի ռադիոակտիվ գերեզմանոցները իրական վտանգ են ներկայացնում

Կառավարական հատուկ հանձնաժողովն ավարտել է Ռուսաստանի տարածքային ջրերում ռադիոակտիվ թափոնների թաղման վերաբերյալ տեղեկությունների ավարտման աշխատանքը եւ այդ մասին զեկուցագիր է ներկայացրել Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինին: Ինչպես Արխանգելսկի «Վոլնա» թերթին հայտնեց հանձնաժողովի անդամ Ալեքսանդր Եմելյանենկովը, զեկուցագրում տվյալներ են բերվում Ռուսաստանի հյուսիսային ծովերում ատոմային սուզանավերի 16 ռեակտորների թաղման վերաբերյալ: Դրանցից վեցի միջուկային վառելիքը չի հանվել: Ինչպես նշեց կառավարական հանձնաժողովի անդամը, եթե ելնենք ռադիոակտիվ թափոնների թաղման պայմանները սահմանող միջազգային չափանիշներից, ապա միջուկային թափոններ պարունակող Ռուսաստանի ծովային 23 շրջաններից միայն մեկը կարող է օգտագործվել այդ նպատակով: «Այս հանգամանքն սկզբունքորեն բացառում է Կարայի եւ Սպիտակ ծովերում ռադիոակտիվ թափոնների թաղումների հնարավորությունը», ընդգծեց Ա. Եմելյանենկովը: ԻՏ

Առեւանգողները ձերբակալվել են

Մարտի 13-ին Մոսկվայում Ռուսաստանի անվտանգության նախարարության եւ ՆԳՆ աշխատակիցների համատեղ ջանքերով ձերբակալվել է 6 հոգուց բաղկացած հանցավոր խումբը, որն առեւանգել էր 17-ամյա մի պատանու, նրա հարազատներից 300 հազար դոլարի փրկագին ստանալու նպատակով: Գործողության արդյունքում պատանին չի տուժել, հաղորդեցին ՆԳՆ հասարակական կապերի կենտրոնում: Ձերբակալվածներից առգրավվել են հրազեն եւ սառը զենք: Հետաքննությունը շարունակվում է: ԻՏ

Կրոններ

Ռամադան. ծոմի ամիս

Օրերս ողջ իսլամական աշխարհը վերապրում է լուսնային Ռամադան ամիսը, Մարոկկոյից մինչեւ Ինդոնեզիա, Միջին Ասիայից մինչեւ Աֆրիկայի խորքերը: Ըստ Ղուրանի, Ռամադանը այն ամիսն է, որում աստված իր առաքյալին՝ Մուհամմեդին ի վերուստ սկսեց առաքել Ղուրանի այաթները՝ Ղադրի գիշերը (Ռամադանի 27-ին): Այդ պատճառով այս ամիսը օրհնված համարվեց, քանի որ Ղուրանը մոլորյալ մարդուն ցույց տվեց աստծո ճիշտ ուղին: Ուստի Մուհամմեդն իր հետեւորդներին հրամայեց ծոմ (արաբ. սաում) պահել Ռամադանի ողջ ընթացքում (30 օր), որից հետո այդ ծոմը պսակվում է Ալ-Ֆիթր կրոնական տոնով:

Ի տարբերություն մյուս կրոնների, իսլամում ծոմն սկսվում է արեւածագից եւ շարունակվում մինչեւ մայրամուտ, որի ընթացքում հավատացյալ մուսուլմանները հրաժարվում են ուտելուց, ծխելուց, ինչպես նաեւ սեռական հարաբերություններից: Իսկ արեւամուտից անմիջապես հետո նրանք սկսում են բարեխվել՝ պասը բաց անել (արաբ. իֆթար) արմավով կամ էլ մի կում ջրով: Այնուհետեւ նրանց թույլատրվում է ուտել, ծխել եւ կենակցել, որոնք եւ արտոնելի են դառնում ընդհուպ մինչեւ լուսաբացին նախորդող գիշերվա վերջին պահը:

Ծոմապահությունն իսլամի հինգ հենասյուներից մեկն է. 1. ճանաչել միակ աստծուն եւ նրա առաքյալին՝ Մուհամմեդին, 2. աղոթքը, 3. նվիրաբերությունը, 4. ծոմը եւ 5. ուխտագնացությունը, ուստի եւ իսլամ հավատացյալի համար Ռամադանի ծոմապահությունը պարտադիր պարտականություն է: Այս առնչությամբ բացառություն են կազմում բնակչության որոշ կատեգորիաներ, դրանք են՝ հիվանդները, ճամփորդները, հղի, ստնտու, ծննդաբերած եւ դաշտանի մեջ գտնվող կանայք (որոնք հետագայում պետք է լրացնեն բաց թողած օրերը), ինչպես նաեւ ծերերը, որոնք ամեն կերած օրվա համար պետք է կերակրեն մի աղքատի:

Ըստ իսլամ հոգեւորականների, Ռամադանը ոչ միայն ֆիզիկական զրկանքների, այլեւ հոգեբարոյական վարքուբարքի մաքրման եւ վեհացման ամիս է: Ընդ որում, անընդունելի է այն ծոմապահությունը, որը զուգորդվում է չարագործության, ստի եւ անբարոյականության հետ: Ի դեպ, մի անգամ Մուհամմեդին հարցրել են մի կնոջ մասին, որը ցերեկը ծոմ էր պահում եւ գիշերը աղոթում, սակայն իր լեզվով վիրավորում էր դրացիներին: Նա անմիջապես պատասխանել է, որ «նա կմնի կրակի (դժոխքի) մեջ»: Սա մի ապացույց է, որ ծոմը լոկ սնվել-խմելուց զրկվելը չէ, այլ նաեւ ուրիշին չվնասելը: Այս առումով Մուհամմեդը ասել է, որ «թերեւս որոշ ծոմապահների համար ծոմը միայն սով ու ծարավ է»: Հետեւաբար, Ռամադանում մարդիկ պարտավոր են նաեւ բարեգործություններ կատարել, Ղուրան ընթերցել եւ զերծ մնալ չարություններից, մարդկանց վնաս հասցնելուց եւ վնասակար սովորություններից:

Բացի այդ, իսլամ հոգեւորականները շեշտում են, որ օրվա մեջ առժամանակյա ծոմապահությունն այնպես, ինչպես Ռամադանում բավական օգտակար է մարմնի համար եւ ունի բուժիչ եւ առաքինող հատկություններ որոշ հիվանդությունների համար: Օրինակ, նրանք պնդում են, թե ծոմն իբր առողջարար է մարսողական համակարգի մի քանի ախտերի՝ դժվարամարսության, շատակերության եւ այլնի, ինչպես նաեւ շաքարախտի եւ որոշ մաշկային հիվանդությունների համար:

Մյուս կողմից, Ռամադանում մահմեդական աշխարհի բոլոր զանգվածային լրատվական միջոցները հատուկ ձեւով են նշում այս յուրահատուկ ամիսը: Ռադիոն եւ հեռուստատեսությունը Ռամադանի ողջ ընթացքում հաղորդում են այս առիթով հատուկ պատրաստված կրոնաբարոյական, ինչպես նաեւ աշխարհիկ զվարճալի ծրագրեր: Իսկ հատկապես կրոնապետական կամ կրոնին կարեւորություն տվող պետությունների մամուլը լայնորեն անդրադառնում է Ռամադանի հոգեւոր, պատմական եւ բարոյական արժեքներին, տպագրելով Ղուրանի սուրահներից (գլուխներից) հատվածներ, Մուհամմեդի մասին ասույթներ, մզկիթների պատմություններ, ծոմի կարեւորության վերաբերյալ հոդվածներ եւ այլն: Արաբական մամուլն առանձնապես նշում է Ռամադանում մուսուլմանների տարած ազգային հաղթանակներն ընդդեմ անհավատների եւ թշնամիների:

Ռամադանն արաբական թվականության (հիջրայի) 9-րդ ամիսն է եւ փոփոխական է Գրիգորյան տոմարի համեմատությամբ, այսինքն հնարավոր է, որ Ռամադան ամիսը լինի տարվա բոլոր եղանակներում, քանի որ արաբական լուսնային տոմարը կազմված է 354 օրից (իսկ նահանջ տարին՝ 355 օրից): Ուստի, դժվար չէ պատկերացնել ծոմապահների կրած ֆիզիկական նեղությունները ու տառապանքը՝ ամռան տապին եւ երկարատեւ ցերեկներին:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՎՍԵՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի հոսք

Ժիրինովսկին դժգոհ է համագումարից

Ռուսաստանի լիբերալ դեմոկրատական կուսակցության նախագահ Վ. Ժիրինովսկին Մոսկվայում ավարտված ժողովրդական պատգամավորների արտահերթ համագումարի արդյունքները համարել է «բացասական եւ հետագա առճակատման հանգեցնող»: Նրա հայտարարությունը երեքշաբթի օրը տարածել է կուսակցության մամուլի ծառայությունը: Ժիրինովսկու կարծիքով, չի լուծվել «գլխավոր հարցը՝ 1993 թ. օրենսդիր եւ գործադիր իշխանության ներկայացուցիչների վաղաժամկետ ընտրությունների հարցը»: Նա գտնում է, որ երկիրը ճգնաժամից դուրս կգա միայն 1993 թ. հունիս-հուլիսին նախագահի վաղաժամկետ ընտրությունների միջոցով: «Ոչ հանրաքվեները, ոչ էլ նոր [illegible]ները մեզ չեն փրկի», նշել է նա: ԻՏ

Ողբերգություն Ռուսկի կղզում

Մարտի 20-ին զինվորական մայրերի կոմիտեի ներկայացուցիչները Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդի պաշտպանական հարցերով եւ պետական անվտանգության հանձնաժողովի կազմում կմեկնեն Վլադիվոստոկի մոտ գտնվող Ռուսկի կղզի, այնտեղ տեղի ունեցած ողբերգության պատճառները պարզելու նպատակով: 1992 թ. նոյեմբեր-դեկտեմբերի զորակոչի ավելի քան 1000 նավաստի, որոնք ծառայում էին Ռուսկի կղզու վրա տեղակայված Խաղաղ օվկիանոսի նավատորմի ուսումնական բազայում, հայտնվել են բուժհաստատություններում եւ հոսպիտալներում: Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդի առողջապահության կոմիտեի տվյալներով, ժամանակին բուժօգնություն չցուցաբերելու պատճառով սննդախանգարումից եւ ծեծից մահացել է 4 նավաստի, երեքը գտնվում են Բուրդենկոյի անվան հոսպիտալում: Մարտի 15-ին զինվորական մայրերի կոմիտեն եւ մարդու իրավունքների կենտրոնը շուրջօրյա օգնության ալիք կբացեն Ռուսկի կղզում ծառայող կամ հոսպիտալներում գտնվող տղաների ծնողների համար: ԻՏ

Թափոնների վերամշակման նոր տեխնոլոգիա

Մոսկվայի գունավոր մետաղների պետական ինստիտուտը («Գինցվետմետ») մշակել է կենցաղային պինդ թափոնների վերամշակման նոր տեխնոլոգիա, որը թույլ է տալիս կտրուկ նվազեցնել քաղցկեղածին նյութերի արտանետումը մթնոլորտ: Դրա հիմքում պրոֆեսոր Անդրեյ Վանյուկովի մետաղների բարձր ջերմաստիճանային հալման եղանակն է: Վառարանի կառուցվածքն այնպիսին է, որ թափոնները, որոնցում սովորաբար շատ են թղթի, պլաստմասսայի մնացորդները եւ քլոր պարունակող մյուս բաղադրիչները, անմիջապես հայտնվում են 1500 աստիճան ջերմության գոտում: Դրանց այրման ժամանակ արտազատվող օրգանական բարդ միացությունները գրեթե ամբողջովին քայքայվում են, վերածվելով ածխաթթվի եւ ջրի: Ինչպես ցույց են տվել փորձարկումները, արտազատվող գազերում քաղցկեղածին նյութերի պարունակությունը 4-5 անգամ պակաս է Մոսկվայի ներկայիս աղբայրիչ գործարանների համեմատությամբ: Սնարֆ

Օրենբուրգում հայտնաբերվել են 100 տարվա նեգատիվներ

Լուսանկարիչ Եփիմ Գրոմովը հին, բայց այժմ էլ գործող լուսանկարչական ձեռնարկում հայտնաբերել է 100-ամյա վաղեմություն ունեցող 500 ապակյա լուսանկարչական նեգատիվներ: Դրանք այնքան լավ են պահպանվել, որ դրանց հիման վրա լիովին կարելի է վերականգնել 19-րդ դարավերջին օրենբուրգցիների դիմանկարները: Արդեն վերջերին նույնիսկ քաղաքի 250-ամյակի առթիվ ենթադրվում է այդ լուսանկարների ցուցահանդես կազմակերպել Օրենբուրգի պատմության թանգարանում: Եվ շատ հնարավոր է, որ օրենբուրգցիներն այն տարիների լուսանկարներում ճանաչեն իրենց պապերի ու տատերի դիմանկարները, մանավանդ, որ 150 լուսանկարների տակ նշված են մարդկանց ազգանունները: Սնարֆ

Մշակույթ

Եվ խոսքը լսելի է

Ասում են, օվկիանոսի ջրի թափանցիկությունը որոշելու համար մի կաթիլն էլ բավական է: Այդպես է նաեւ գեղարվեստական ճշմարիտ արժեքների դեպքում: Հաճախ բանաստեղծական ոչ ընդարձակ շարքն էլ թույլ է տալիս հիմնական գծերով ծանոթանալ տվյալ ստեղծագործողի հոգեաշխարհին, եթե, իհարկե, ճիշտ ու դիպուկ ընտրություն է կատարված:

Այս առումով անթերի հաջողված է Լեւոն Բլբուլյանի վերջերս Մոսկվայում լույս տեսած ռուսերեն ժողովածուն «Քեզ սերն է ծնել» խորագրով («Գոլոս» հրատարակչություն, «Պոեզիայի գովազդային գրադարան» մատենաշար): Այն բավական համեստ է ծավալով. ներառում է ընդամենը 22 բանաստեղծություն: Ինչպես պարզվում է խմբագրական ծանոթությունից, թղթի պակասն ու նյութական միջոցների սղությունը կաշկանդում ու սահմանափակում են ոչ միայն մեր հրատարակիչներին: Ի պատիվ հիշյալ ժողովածուի թարգմանիչ ու կազմող Անդրեյ Գոլովի պետք է ասել, որ արդյունքում ունենք օտար ընթերցողի հետ առաջին հանդիպման առումով ներկայանալի գողտրիկ բանաստեղծական գրքույկ: Մամուլից ու հայերեն նախորդ ժողովածուներից մեզ ծանոթ հայ բանաստեղծի ստեղծագործությունից ի մի է բերվել ասես մեկը մյուսին լրացնող, մեկը մյուսից բխող քերթվածների փունջ՝ ստեղծելով ամբողջական եւ ավարտուն բանաստեղծաշար:

Կարծես քարում բնակվում է մեկն իմ մեջ
Խաղաղ, անտես գնում-գալիս շարունակ.
Ինչ-որ բան է ասես փնտրում նա անվերջ
Տանում-բերում ինձ հազար լույս ու
նամակ:

Ժողովածուն բացող «Գաղտնիք» բանաստեղծությունից ահա այդ «մեկը» տող առ տող, երգ առ երգ ասես անում է բանաստեղծի հոգու պատմությունը, եւ ընթերցողը հավատում, ավելին՝ համոզվում է, որ որքան էլ ի սկզբանե սիրո նվագներով լարված (հիշենք նաեւ Բլբուլյանի խոսքերով հայ կոմպոզիտորների ստեղծած սիրային-քնարական երգերը), այդ հոգին խորապես ապրում է մեր օրերի տագնապներով, յուրովի արձագանքում բարդ ու դժվարին մեր ժամանակի իրադարձություններին: Ընդհանրապես կարելի է ասել, որ այս հրատարակությամբ ոչ միայն ռուսալեզու ընթերցողը, մենք եւս որոշ նոր կողմերով ենք ճանաչում երիտասարդ արվեստագետին: Այսպես, եթե նրա պոեզիան նախկինում հասկացվում էր նախ եւ առաջ քնարական շնչով եւ խոստովանական անմիջական հնչերանգներով, ապա այժմ այստեղ տեսնում ենք նրան ոչ այնքան բնորոշ քաղաքացիական շունչ ու իրականության անմիջական զգացողություն:

Հասկանալի է, որ այլ կերպ լինել չէր կարող, քանզի մեր կյանքն ու առօրյան շատ կտրուկ փոխվեցին վերջին մի քանի տարում: Եվ, թվում է, «Պարույր Սեւակ» բանաստեղծության մեջ բոլորիս անունից է այս հարցումը. «Դեռ քանի՞ մեծեր պիտի լուսածիր անցնեն աշխարհով, մինչեւ որ կյանքն այս պարտի

իր բոլոր կրքերը նեեմ ու զուգվի լույսի ճառագայթներով»: «Արեւի ձայնը», «Հայաստան», «Փորձություն», «Մենավոր եմ» եւ այլ բանաստեղծություններ իր ժողովրդի այսօրով, նաեւ վաղվա օրով մտահոգ բանաստեղծի քնարական ինքնարտահայտություններ են:

Այնուամենայնիվ, չնայած «աներգ օրեր են, աներազ օրեր», բանաստեղծին չի լքում սերը եւ հավատը նրա գալության հանդեպ: Ի վերջո, այս աշխարհում ամեն լավ բան ծնվում է սիրուց եւ սրբագործվում նրանով: Ներկայացվող գրքույկն էլ նախեւառաջ սիրո ծնունդ է, մաքուր ու անխառն զգացմունքների արգասիք: Մեզ մնում է շնորհավորել հեղինակին դժվարին այս ժամանակներում ընթերցողի հետ կայացած այս նոր, կարեւոր հանդիպման առթիվ: Չմոռանանք, որ ռուսերենը շարունակում է մնալ այսպես կոչված «մերձավոր արտասահմանի» երկրների հետ հաղորդակցության առայժմ հիմնական միջոցը, ուստի եւ այս լեզվով ամեն մի հրատարակություն, անտարակույս, նշելի հաջողություն է: Հուսանք նաեւ, որ բանաստեղծի մտերմիկ ձայնը լսելի կլինի ու կարձագանքվի հեռավոր, անծանոթ բազում սրտերում: Ավարտեմ խոսքս հրատարակչական ծանոթությունից հետեւյալ մեջբերումով. «Լեւոն Բլբուլյանին բնորոշ է բանաստեղծական ընդհանրացումների ճշգրտությունը, իմաստախոսական մտածողությունը: Նրա ձայնը հանդարտ է, չի փոխվում ճիչ ու գոչյունի, քանզի բանաստեղծը գիտի, որ իր խոսքը լսելի է...»:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՆՐԿՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԾԱՂԿԱՁՈՐԻ ՄՐՑՈՒՅԹՆԵՐԻՑ ՍԿՍՎՈՒՄ Է ԼԻԼԼԵՆՀԱՄՄԵՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ

Ծաղկաձորը միշտ էլ դահուկորդներին ուրախացրել է գեղեցկությամբ ու փխրուն ձյունով: Դահուկավազքի Հայաստանի հերթական առաջնությունն առանձնահատուկ էր նրանով, որ դիտվում էր որպես ընտրություն օլիմպիական Լիլլեհամերի ճանապարհին, որտեղ 11 ամիս հետո ձմեռային մարզաձեւերի հսկաների հետ 1-ին անգամ մեկնարկելու են նաեւ մեր մարզիկները:

Մրցումները գերազանցեցին իմ սպասելիքները, Սնարֆի թղթակցին ասաց հանրապետական սպորտվարչության ավագ մարզիչ Ռուբեն Դավթյանը, հանրապետության քաղաքների ու շրջանների 100-ից ավելի մարզիկներ պայքար մղեցին հավաքական թիմում ընդգրկվելու իրավունքի համար, որը մասնակցելու է Նորվեգիայում կայանալիք Օլիմպիադա-94-ին: Ուժեղագույններն անհրաժեշտ մրցակցություն չհանդիպեցին: 30 կմ մրցասարությունում հաղթեց Հակոբ Մանուկյանը (Հրազդան): 2-րդ տեղը գրավեց Հրայր Ամիրյանը (Աշոցքի շրջան): 3-րդ մրցանակակիր դարձավ Լեոնիդ Չիկինը (Հրազդան): Իսկ 15 կմ ուղեբրում հաջողությունն ուղեկցեց Ամիրյանին: Մանուկյանն այստեղ 2-րդն էր: 3-րդ տեղը գրավեց Տիգրան Զախարյանը (Հրազդան): Կանանց 5 կմ դահուկավազքում հաղթեց Գեղանուշ Ամիրյանը (Աշոցքի շրջան): 10 կմ մրցասարությունը բոլորից արագ անցավ Լուսինե Հովհաննիսյանը (Հրազդան): Տղամարդկանց 4x10 կմ փոխանցումավազքում լավագույնը Հրազդանի թիմն էր:

Կանանց 4x5 կմ փոխանցումավազքում էլ հաջողությունն ուղեկցեց Հրազդանի թիմին: Ընդհանուր թիմային հաշվարկով մրցումների հաղթող դարձավ Հրազդանի հավաքականը, 2-րդ եւ 3-րդ տեղերը համապատասխանաբար գրավեցին Աշոցքի շրջանի ու [illegible]անի թիմերը: ■

Ո՞վ կմասնակցի աշխարհի առաջնությանը

Տիգրան Պետրոսյանի անվան շախմատի կենտրոնական տանը մեկնարկել է մինչեւ 20 տարեկան շախմատիստուհիների աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաշարը:

Հայաստանին աշխարհի առաջնությունում տրվել է մեկ տեղ, եւ այդ միակ ուղեգիրը վիճարկում են մինչեւ 14 տարեկան աղջիկների աշխարհի չեմպիոնուհի Էլինա Դանիելյանը, վերջերս Թբիլիսիում տեղի ունեցած մեծահասակների աշխարհի առաջնության փնջային մրցաշարի մասնակիցներ Արուսյակ Գրիգորյանը, Շուշանիկ Հայրապետյանը եւ Գոհար Հլղաթյանը: Երկու շրջանից բաղկացած մրցաշարի 1-ին տուրում Հլղաթյանը հաղթեց Հայրապետյանին, իսկ Գրիգորյան-Դանիելյան մրցավեճը խաղաղ ելք ունեցավ:

2-րդ տուրում Դանիելյանն առավելության հասավ Հայրապետյանի նկատմամբ եւ վաստակելով 1,5 միավոր, դարձավ առաջատար: ■

Սեփականաշնորհված մրցամարտ

Մարտի 17-ին ավարտվեց շախմատի աշխարհի առաջնության Կասպարով-Շորթ մրցամարտի անցկացմանը հավակնող քաղաքների հայտերի ժամկետը: Ինչպես հայտնի է, աշխարհի չեմպիոնն ու այդ կոչման հավակնորդը բոյկոտել են մրցամարտը Մանչեսթրում անցկացնելու ՖԻԴԵ-ի որոշումը եւ իրենց կողմից ստեղծվող նոր կազմակերպության՝ պրոֆեսիոնալ շախմատիստների ասոցիացիայի հովանու տակ մրցամարտն անցկացնելու նոր մրցույթ են հայտարարել: Առայժմ դժվար է ասել, թե քանի քաղաքներ են առաջարկել իրենց թեկնածությունները եւ ինչպիսի պայմաններով, քանի որ ծրարները կբացվեն մարտի 21-ին Լոնդոնում կայանալիք Կասպարովի եւ Շորթի համատեղ մամուլի ասուլիսում:

Այլ աղբյուրներից պարզ է դարձել, որ մրցամարտը կազմակերպել ցանկացող 1-ին թեկնածուներից մեկը՝ Իսպանիայի Սանտ Յագո քաղաքը, որը նախապես առաջարկել էր մեկ միլիոն դոլար, զգալիորեն ավելացրել է մրցանակային հիմնադրամը:

Խոսակցություններ են գնում նաեւ մրցամարտը համատեղ հովանավորելու անգլիական 2 կազմակերպությունների մասին, որոնցից մեկը BBC հանրահայտ ռադիոհեռուստատեսային կորպորացիան է:

Իսկ մինչ այդ մասնագետներից ոմանք, ընդգծելով մի կողմից ՖԻԴԵ-ի հակամարտությունը, նշում են, որ վերջիններս սեփականաշնորհել են աշխարհի առաջնության մրցամարտը: ■

Կախարդված ձեռնոցներով խաղալն արգելվում է

Հայաստանի Հանրապետության բասկետբոլի ֆեդերացիայի հասցեով ՖԻԲԱ-ի տեխնիկական տնօրեն Բորիսլավ Ստանկովիչի ստորագրությամբ ուշագրավ նամակ է ստացվել միջազգային ֆեդերացիայի Մյունխենի շտաբ-կայանից, որում մասնավորապես ասվում է.

«Ուշադրություն ենք հրավիրում, որ վերջերս բասկետբոլային խաղին օժանդակելու տեխնիկական միջոցներ են հայտնվել շուկայում, օրինակ, «կախարդական ձեռնոցներ», որոնք, ինչպես ենթադրվում է, օգնում են խաղացողներին անվրեպ նետումներ կատարել: Չնայած առայժմ լուրջ մտահոգության հիմքեր չկան բասկետբոլի կանոններում փոփոխություններ մտցնելու, այնուամենայնիվ վճռական խորհուրդ ենք տալիս, որ այդ «կախարդական ձեռնոցներն» ու նմանատիպ այլ օժանդակ միջոցները չօգտագործվեն մրցումների ժամանակ: Ռացիոնալն այն է, որ խաղացողները հիմնվեն ոչ թե արհեստական միջոցների, այլ իրենց ֆիզիկական կարողությունների եւ բնականորեն մարզված հմտությունների վրա: Շուկայում առաջարկվող տեխնիկական հաջորդ «օժանդակությունը» կարող են լինել խաղակոշիկները, որոնք օգնում են խաղացողին 30 սմ-ից ավելի վեր ցատկել: ՖԻԲԱ-ի տեխնիկական հանձնաժողովն իր հերթական նիստում պաշտոնական մեկնաբանություն կտա այդ առթիվ, որը մատչելի կլինի բոլորի համար»: Մնում է ավելացնել, որ մենք անհանգստանալու հիմք չունենք, քանի որ առայժմ մեր ոչ բոլոր բասկետբոլիստներին ու բասկետբոլիստուհիներին է հաջողվում նույնիսկ սովորական խաղակոշիկներ հայթայթել: ■

Ազգային առաջնություններում

Իսպանիա

	Խ	Մ
1. Դեպորտիվո	22	34
2. Ռեալ (Մադրիդ)	22	32
3. Բարսելոնա	21	30
4. Վալենսիա	22	28
5. Տեներիֆե	22	26
6. Սեւիլիա	22	26
7. Ատլետիկո (Մադրիդ)	22	25
8. Ատլետիկո (Բիլբաո)	22	25
9. Օսասունա	22	22
10. Ռայո	22	22
11. Էսպանյոլ	22	21
12. Ռեալ (Սարագոսա)	22	21
13. Սելտա	22	18
14. Սպորտինգ	22	18
15. Ռեալ (Սոսիեդադ)	22	18
16. Ռեալ (Օվիեդո)	21	17
17. Ալբասետե	22	15
18. Կադիս	22	14
19. Լոգրոնես	22	12
20. Բուրգոս	22	10

Ռմբարկուները.
1. Բեբետո («Դեպորտիվո»)-19 գնդակ, 2. Ստոիչկով («Բարսելոնա»)-16, 3. Զամորանո («Ռեալ» Մադրիդ)-15:

Իտալիա

	Խ	Մ
1. Միլան	20	35
2. Ինտեր	20	26
3. Ատալանտա	20	24
4. Լացիո	20	23
5. Յուվենտուս	20	23
6. Սամպդորիա	20	23
7. Թորինո	20	22
8. Կալյարի	20	21
9. Ռոմա	20	19
10. Պարմա	20	19
11. Նապոլի	20	18
12. Ֆոջա	20	18
13. Ֆիորենտինա	20	17
14. Ուդինեզե	20	17
15. Բրեշիա	20	16
16. Ջենոա	20	16
17. Անկոնա	20	12
18. Պեսկարա	20	11

Ռմբարկուները.
1. Սինյորի («Լացիո»)-18 գնդակ, 2. Բալբո («Ուդինեզե»)-16, 3. Բաջիո («Յուվենտուս»)-12, 4. Վան-Բաստեն («Միլան»)-12, 5. Ֆոնսեկա («Նապոլի»)-12:

Շոտլանդիա

	Խ	Մ
1. Գլազգո Ռեյնջերս	28	49
2. Աբերդին	28	40
3. Սելթիկ	29	36
4. Հարթ	30	36
5. Դանդի Յունայթեդ	29	30
6. Սենթ-Ջոնսոն	30	26
7. Հիբերնիան	29	25
8. Դանդի	29	24
9. Պարտիկ	29	24
10. Մոթերուել	29	21
11. Ֆալկիրկ	30	20
12. Էրդրիոնիընզ	30	19

Ռմբարկուները.
1. Մակ Կոիստ («Գլազգո Ռեյնջերս»)-26, 2. Շիրեր («Աբերդին»)-14, 3. Հեյլի («Գլազգո Ռեյնջերս»)-14 գնդակ:

Բաժինը վարում է ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Կարճ

ՄՈՍԿՎԱՆ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐ Է ԴՆՈՒՄ ՄԵՐՁԱՎՈՐ ՕՏԱՐՆԵՐԻ ԱՌՋԵՎ

Մարտի 17-ից ուժի մեջ է մտել Ռուսաստանի սահմաններից դուրս մշտական բնակություն ունեցող, ինչպես նաեւ ընդհանրապես մշտական բնակություն չունեցող քաղաքացիների գրանցման մասին Մոսկվայի քաղաքագլուխ Յուրի Լուժկովի կարգադրությունը: Ինչպես երեկ Մոսկվայում կայացած բրիֆինգում հաղորդեց մայրաքաղաքի ներքին գործերի գլխավոր վարչության անձնագրային վարչության պետի տեղակալ Յուրի Շարագովը, նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից Մոսկվա ժամանող քաղաքացիներին հաշվառման դնելու պարտականությունները կիրականացնեն միլիցիայի շրջանային բաժանմունքները: Քաղաքագլխի կարգադրության կատարմանը պետք է հետեւեն նաեւ քաղային տնտեսության ու հյուրանոցների վարչակազմը:

Նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից բոլոր ժամանողները պետք է գրանցվեն մեկ օրվա ընթացքում, չհաշված ժամանման օրը, ինչպես նաեւ հանգստյան եւ տոնական օրերը: Յու. Շարագովը պարզաբանեց, որ գրանցման մասին տեղեկանքը իրավունք է տալիս եկվորներին մնալ Մոսկվայում մինչեւ 45 օր, իսկ երկարացման դեպքում՝ մինչեւ 1 տարի: Մայրաքաղաքում մնալու մեկ օրվա համար այլ հանրապետությունների քաղաքացիները պետք է վճարեն 45 ռուբլի: Յու. Շարագովի խոսքերով, միլիցիայի աշխատակիցներն իրավունք ունեն տուգանել տեղեկանք չունեցող անձանց 225 ռուբլու չափով:

Գրանցումը թույլ կտա իրավապահ մարմիններին կանոնավորել հսկողությունը Մոսկվա ժամանածների վրա: Նա հատուկ նշեց, որ վերջերս Մոսկվայում նկատվում է «հանդուգն» հանցագործությունների զգալի աճ, որոնք կատարում են ԱՊՀ եւ այլ պետությունների քաղաքացիները: ԻՏ

Ադրբեջանում գրանցվեց «Միլլի Գուրթուլուշ» («Ազգային փրկություն») կուսակցությունը: Նրա նպատակն է Ադրբեջանի իրական անկախության ձեռքբերումը, ինչպես նաեւ հանրապետության տարածքային ամբողջականության պահպանումը: ԻՏ

Մոսկվա

Միտերանը թիկունք է կանգնում Ելցինին

Երեքշաբթի օրը Մոսկվայում կայացած ռուս-ֆրանսիական հանդիպման ժամանակ ստորագրվել է 33 փաստաթուղթ, որոնք նպատակաուղղված են բոլոր բնագավառներում երկկողմ համագործակցության ընդլայնմանը: Այդ մասին Կրեմլում մամուլի ասուլիսում հայտնեց Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը: Նա հայտարարեց, թե այդ փաստաթղթերն ընդգրկում են տնտեսական ու ֆինանսական գործակցության, միջուկային զենքի անվտանգ ոչնչացման, տիեզերքի յուրացման, նախկին Միության արտաքին պարտքի հարցերը եւ այլն:

Պատասխանելով այն հարցին, թե կոնկրետ ինչպիսի օգնություն է հարկավոր Ռուսաստանին, Բ. Ելցինը հայտարարեց, որ առաջին հերթին հարկավոր է ֆինանսական օգնություն: Սակայն ոչ այնքան վարկեր, որքան անմիջական ֆինանսավորում: Նա նշեց, որ 1993 թ. Ռուսաստանը պետք է վճարի նախկին Միության 2,5 միլիարդ դոլլար պարտքը: Ռուսաստանի համար դա գերբարդ խնդիր է, որն առանց Արեւմուտքի օգնության անհնար է, ասաց նախագահը:

Ֆրանսիայի նախագահ Միտերանն իր հերթին հայտարարեց, թե Ֆրանսիան իր կողմից ամեն ինչ կանի, որպեսզի Ռուսաստանում հաղթանակի ժողովրդավարությունը:

Միաժամանակ Ռուսաստանի արտգործնախարար Ա. Կոզիրեւն իր ֆրանսիացի պաշտոնակից Ռոլան Դյումայի հետ ունեցած հանդիպումից հետո ԻՏԱՌ-ին հայտնեց, որ ինքը եւ Դյուման մտահոգ են միջուկային զենքը չտարածելու ռեժիմից Փենյանի դուրս գալու որոշման առնչությամբ: Կոզիրեւի խոսքերով, միջուկային զենքը չտարածելու ռեժիմը հարկավոր է ոչ թե փլուզել, այլ ամրապնդել: Կոզիրեւը ողջունեց մոտ ժամանակներս Յոթնյակի ղեկավարների հանդիպում կազմակերպելու Միտերանի նախաձեռնությունը, նշելով, որ «Ֆրանսիան մնում է համաշխարհային դիվանագիտության առաջատարը»: ԻՏ

Պատվաստանյութերի պակասի պատճառով այսօրվա դրությամբ Ռուսաստանում արձանագրված է սողիկի վարակված 618 դեպք: Անցյալ տարի Ռուսաստանում 120 մարդ է մահացել սողիկից: Իրականում այդ թիվը շատ ավելի մեծ է եւ կարող է բազմապատիկ աճել մոտ ապագայում, եթե խնդիրը վարչարարական միջոցառումներով չլուծվի: ԻՏ

Լուրերի Ժամ

Մոսկվան գաղութային քաղա՞ք

«Մոսկվան վերածվում է գաղութային քաղաքի», ՌԻԱ-ի թղթակցին ասաց մայրաքաղաքի գլխավոր ճարտարապետ Լեոնիդ Վավակինը: Այդ տպավորությունն է ստեղծվում օտարալեզու բազմաթիվ ցուցանակների պատճառով: Դրանց մեծ մասը ռուսական կրպակների վրա է»: Լ. Վավակինը նշեց, որ դա հակասում է «ՌՍՖՍՀ ժողովուրդների լեզուների մասին» օրենքին, որի համաձայն, ռուսերենն ազգամիջյան հաղորդակցման հիմնական միջոցն է եւ պետական լեզու Ռուսաստանի ամբողջ տարածքում: Ինչպես արդեն հաղորդել է ՌԻԱ Ն, Մոսկվայի քաղաքապետ Յուրի Լուժկովը բոլոր ձեռնարկություններին ու կազմակերպություններին պարտավորեցրել է մինչեւ ապրիլի 1-ը տեղադրել ռուսերեն ցուցանակներ: Լատինական կամ մյուս տառերն արգելված չեն, բայց դրանք պետք է առնվազն կիսով չափ փոքր լինեն ռուսական տառերից: Այս կարգադրության խախտման տույժը կազմում է 2-10 նվազագույն աշխատավարձ: Սնարք

Ժիրինովսկու հուշատախտակ Մոսկվայո՞ւմ

Մարտի 15-ին Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության նախագահի օգնականը նամակ է հղել Մոսկվայի քաղաքագլուխ Յուրի Լուժկովին՝ Սոկոլնիկի շենքի պատի վրա «Այստեղ թափվել է Ռուսաստանի դեմոկրատական կուսակցության նախագահ Վլադիմիր Ժիրինովսկու արյունը» մակագրությամբ հուշատախտակ տեղադրելու խնդրանքով: Մարտի 13-ին հանրահավաքի ուղեւորվող կուսակցության անդամները Սոկոլնիկի հրապարակում ենթարկվել էին Դեմոկրատական Ռուսաստանի հանրահավաքի մասնակիցների հարձակմանը: Քաշքշման ժամանակ մետաղաձողի հարվածից ձեռքից վիրավորվել էր Վ. Ժիրինովսկին: ԻՏ

Ներոգազ կարող են ստանալ նաեւ յոթ անչափահաս երեխա ունեցող կանայք: Երկաթուղիների գործկոմի սոցիալական ապահովության բաժնի գործավար Սանյա Շահինյանը Նոյյան տապան գործակալության թղթակցին հայտնել է, որ հունիսից ստացված ներոգազերի բաժանումն ընթացքի մեջ է: Նա տեղեկացրեց նաեւ, որ ներկայումս վեց եւ հինգ անչափահաս երեխա ունեցող կանայք հերթագրվում եւ արդեն ստանում են ներոգազը: Սկսվել է նաեւ յոթ անչափահաս երեխա ունեցողների հերթագրումը: ՆՏ

Կառավարությունը ֆինանսավորում է անկախ մամուլը

Մարտի 15-ին Ուկրաինայի կառավարությունն ընդունեց «Անկախ մամուլին պետական աջակցություն ցուցաբերելու մասին» օրենքը: 1993 թ. նպատակների համար նախատեսվում է հատկացնել 28 միլիարդ կարբովանեց, առաջին հերթին թղթի ծախսերը փոխհատուցելու համար: Նախարարների կաբինետը որոշում ընդունեց նաեւ պետական միջոցներից 500 միլիոն կարբովանեց տրամադրել «Ուկրաինայի մամուլ» անկախ հիմնադրամին: ԻՏ

Ուզբեկստանի նախագահին ընդունեց թուրք զորապետին

Երեքշաբթի օրը Ուզբեկստանի նախագահ Իսլամ Քարիմովն ընդունեց Թուրքիայի զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ, բանակի գեներալ Դողան Գյուրեշին: Հանդիպման ընթացքում Իսլամ Քարիմովը հանգամանորեն անդրադարձավ Կենտրոնական Ասիայի շրջանի անվտանգության խնդիրներին, Տաջիկստանում եւ տաջիկ-աֆղանական սահմանում տիրող դրությանը: ԻՏ

Ֆրանսերենը 150 ժամում

Ֆրանսիական կազմակերպությունն առաջարկում է ֆրանսերենի ինտենսիվ դասընթացներ:

Ձեր հարցերին կպատասխանենք ամեն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժամը 11.00-17.30: Դասերն սկսվում են մարտի 22-ին, ժամը 12-ին, հեռ. 56-64-84

REGION RHÔNE-ALPES

FRANCE - FORMATION

PUBLISET

«ԼՈՒՅՍ-90»

«Լույս-90» գրավատունը գրավի դիմաց վճարում է կանխիկ դրամ ամենացածր տոկոսներով:

Գրավատունը երաշխավորում է բոլոր տեսակի գործողությունների հուսալիություն եւ ճշգրիտ ժամանակ:

Հասցեն՝ Երեւան, Սեբաստիայի փող. 78, (Փառոս ռեստորանի մոտ. տրանսպորտի վերջին կանգառ)

KILIKIA TOUR

Եթե Դուք զերադասում եք անհատական տուրիզմ, ապա «Կիլիկիա-տուր» ֆիրման պատրաստ է Ձեզ օգնելու: Մենք կպատրաստենք Ձեր ելքի փաստաթղթերը ամենակարճ ժամկետում:

ԲԱՐԻ ԳԱԼՈՒՍՏ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀ

Մեր հասցեն՝ Սայաթ-Նովայի պող., «Անի» հյուրանոց, 7-րդ հարկ, հեռ. 594-370

KILIKIA TOUR

ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ԾՐԱԳԻՐ «ԲՆԱԿԱՐԱՆ-94»

ԲՆԱԿԱՐԱՆ - ԿԵՍ ԳՆՈՎ

ՀԱՎԱՍ ապահովագրական բաժնետիրական ընկերությունը

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԵՎ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲՈՐՍԱՅԻ եւ «ԱՐՄԵՆԲԱՆԿ» բաժնետիրական բանկի հետ համատեղ իրականացնում է «ԲՆԱԿԱՐԱՆ-94» ինվեստիցիոն ծրագիրը:

ՑԱՆԿԱՑՈՂՆԵՐԸ՝ ՄՈՒԾԵԼՈՎ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԻ ՄԻՆՉԵՒ 50 ՏՈԿՈՍԸ ՄԵԿ ՏԱՐՎԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԵՎ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲՈՐՍԱՅԻ բրոկերային գրասենյակների միջոցով

ԿԴԱՌՆԱՆ ՄԵԿ, ԵՐԿՈՒ ԿԱՄ ԵՐԵՔ ՍԵՆՅԱԿԱՆՈՑ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԵՐ:

ՁԵՐ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԵՐԱՇԽԻՔՆ Է «ԱՐՄԵՆԲԱՆԿ» ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԸ ԵՎ «ՀԱՎԱՍ» ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ:

ՀՀ, ք. Երեւան, Նալբանդյան 22, 1 հարկ

Հեռ. 25.47.93, 25.47.92 Ֆաքս (8.8852) 25.49.96

Տելեքս 243128 AGENT SU

Տելետայպ 243116 АГЕНТ

PUBLISET

ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

"Mercury - Onaisis"

Կարճատեւ ընդմիջումից հետո «Mercury enterprise» եւ «Onaisis co. LTD» ֆիրմաները շարունակում են ինվեստիցիոն գործողության անցկացումն այն քաղաքացիների համար խնդրանքներով, որոնք չեն հասցրել ներդնել իրենց միջոցները: Ինչպես եւ նախկինում, Դուք կարող եք համոզված լինել Ձեր ընտրության անվրեպության մեջ, քանի որ մենք գործ ունենք արժեզրկումից ամենապաշտպանված ապրանքի՝ անշարժ գույքի հետ: Շտապում ենք հաղորդել Ձեզ մեր պայմանների փոփոխությունների մասին: Այսուհետեւ ներդրման ժամկետը 3 եւ 6 ամիս է, իսկ տոկոսային կտրվածքը կազմում է ամսական համապատասխանաբար 20 եւ 25 տոկոս: Այսպիսով, Դուք հնարավորություն ունեք կրկնապատկելու Ձեր կապիտալը

Mercury ENTERPRISE

Մենք ամեն ինչ կանենք մեր համախոհների համար

ONAISIS CO. LTD

հեռ. 594-630, 594-632

ՀՀ, ք. Երեւան, Սայաթ-Նովա պողոտա, «Անի» հյուրանոց, NN 630, 632,

PUBLISET

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635

Խմբագիր ՀԱՄԼԷՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ /581841

Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ /562863

Apple® Macintosh® համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի

Azg armenian daily

Editor H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ համակարգչային նախագծող ՊԱՎԵԼ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ